

XI. évfolyam
8. szám
ROMALAP
2003. augusztus
Ára: 140 Ft

TÁBOROZTUNK!

LD

HOSSZÚ ÚT

„LUNGO DROM”

HOSSZÚ ÚT

„LUNGO DROM”

Egy jól kihasznált lehetőség

Felzárkóztató tanfolyam Turán

A Turai Általános Iskolában a 60-as évek elején indították el az általános iskola esti tagozatát, amely 30 éven át nagyszerű lehetőséget biztosított a lemaradóknak az általános iskola elvégzésére. Kezdetben első-

sorban hiányt pótoló, történelmi igazságot szolgáltatott azoknak, akik nehéz anyagi helyzetük, netán üldöztetésük miatt nem tanulhattak. Később az oktatási rendszer lehetővé tette mindenki számára az általános iskola nyolc osztályának az elvégzését, de sajnos egyes szülők hátrányos helyzete, a családok rendezetlen körülményei miatt sokan nem tudták megszerezni az általános iskola elvégzéséről szóló bizonyítványt. Voltak olyanok is, akik nevelhetetlenségük miatt kaptak felmentést, vagy valamilyen közösséget sértő magatartásuk miatt tiltották őket ki az iskolából.

A legtöbb rossz tanuló, kirívó magatartású fiatal is később felfedezi, hogy az általános iskolai bizonyítvány nélkül nem lehet szakmát szerezni, nem lehet gépkocsit vezetni s egyre nehezebb munkahelyet találni.

Mindez hozzájárult ahhoz, hogy évenként általában 50 fő kezdte meg tanulmányait a dolgozók esti iskolájában. Mindebből az következett, évenként általában 8-12 fő el is végezte az általános iskolát. Aztán jött a rendszerváltás és a turai iskola élére is új vezetés került, akik aztán hamarosan megállapították, hogy nincs szükség a továbbiakban az esti iskolára.

Azóta 10. esztendő telt el. Közben sokan érdeklődtek az iskola vezetőinél, hogy hogyan pótolhatnák elvesztett iskolai éveiket. Ide-oda irányították őket, míg végül is ezé-

ben **Lakatos Gyula** tanár úr megindította a 7-8. osztályos felzárkóztató tanfolyam szervezését. Segítséget a Városi Gyermekjóléti Szolgálattól kapott, és rövid utánjárással kiderült, hogy igenis van ilyen lehetőség, 6 hónap alatt heti 25 órában a hallgatók elvégezhetik ezt az oktatási formát.

A meghirdetés után 15 turai és 4 vidéki tanuló jelentkezett a tanfolyamra, a nevelői tevékenységet pedig 4 pedagógus, **Lakatos Gyula, Czira Istvánné, Villányi Józsefné** és **Gémesi Zoltán** vállalták. A tanfolyam vezetője, Lakatos tanár úr elmondta a bizonyítványosztó ünnepségen, hogy a tanfolyam lebonyolítása során nem jelentek különös nehézségek, a hallgatók szívesen jöttek, jól érezték magukat. Három vidéki tanuló lakhelyéhez közelebb talált hasonló iskolát, ezért távozott. A helyi általános iskola minden segítséget megadott.

A foglalkozásokat általában 10-14 hallgató látogatta rendszeresen. Arra a kérdésre, hogy mely tantárgyak jelentettek elsősorban nehézséget a tanulóknak, a tanár úr azt felelte, hogy elsősorban a kémia, matematika, fizika, de a tanárok nagy türelemmel igyekeztek a segítséget megadni a nehézségek leküzdéséhez. Végül is az lett a tanfolyam eredménye, hogy tizenegyen sikeresen elvégezték azt, közülük tíz turai illetőségű.

A bizonyítványosztó ünnepségen azt is hallhattuk **Szilágyi Máriától**, hogy a Budapesti Munkaerőpiaci Intervenciói Központ szakmunkásképzést is tervez indítani szeptembertől Turán, de Gödöllőre is eljárhatnak, ahol 6-7 hónap alatt szerezhetnek szakmunkás bizonyítványt.

Azt is megtudtuk, hogy a következő tanévben hasonló tanfolyam indítását is tervezzik, de igény mutatkozna az 5.-6. osztály elvégzésének lehetőségére is a 7-8. osztályok mellett.

Takács Pál Tura

Címlapon: Montázs Szabó Éva
Fotó: Pálfi Elvira

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP

Megjelenik havonta

Kiadja:
az „Oktatási
és Továbbképzési
Központ” Alapítvány

5000 Szolnok, Aranka utca 3.

Telefon/Fax:

06-56/513-952, 513-953, 513-954

Levelezési cím:

SZOLNOK

Pf.: 77

5001

e-mail: lungodrm@axelero.hu

Főszerkesztő: Paksy Éva

Főmunkatárs: Farkas Kálmán

Tervezőszerkesztő: Arabeszk 3 Bt.

Munkatársak:

Bujdosó Jánosné, Hegedűs Sándor,
Józsa Zoltán, Lukács Ilona,
Nyári Gyula, Szécsi Magda

Rácz Lajos

Szerkesztőségi titkár: Pálfi Elvira

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:

KARCAGI NYOMDA KFT.

Felelős vezető:

Tankó Csaba ügyvezető igazgató

ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg
és nem küldjük vissza.

Szerkesztőségünk

a mienktől eltérő véleményt is közli.

A leveleket esetenként rövidítve,
szerkesztett formában adjuk közre.

Ennek a lapszámnak a megjelenését
a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány,
a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány
és a Romaügyi Hivatal támogatta.

KÖZLEMÉNY

Hosszú ideje lezáratlan a Jászladány magániskolájának vitája. Felkorbácsolta az indulatokat a jászladányiak döntése a külön alapítványi iskola létrehozásáról. A konfliktus, amelyet a helyi közösség többségének döntése teremtett, sajnos mindmáig megoldatlan, további problémák és feszültségek kiindulópontja. Okkal feltételezzük minden jóérzésű helyi lakosról, hogy célnak tekinti a vita megnyugtató, gyors rendezését.

Tudom, hogy cselekedetüket pusztán a jó szándék motiválta, amikor minden helyi gyermek számára jobb oktatási, képzési körülményeket kívántak biztosítani.

Szép kezdeményezés, gondolhatnánk, hiszen az új tanterv szerint a gyerekek megismerkedhetnek a Jászság történelmével, emelt óraszámban tanulnának idegen nyelveket, számítástechnikát, és e versenyképes munkaerő piaci ismeretek mellett az egészséges életmódra, a sport szeretetére is nevelnék őket. Gondolkozhat-e ma ennél korszerűbben az, aki a jövő generációjának nevelését szíven viseli?

Azt gondolom, igen. Van ennél korszerűbb, az európai elvárásoknak még inkább megfelelő gondolkodás és gondoskodás a jövő felnőttjeiről.

Hazánk lakossága néhány hónappal ezelőtt népszavazással az európai népek egyre bővülő családjához történő csatlakozásról döntött. Ebben a családban sokféle kultúra, szokás, életmód és hagyomány keresi az egymás mellett élés, a mások eltérő szokásaival való együttélés lehetőségeit és formáit. Ebben a közösségben a toleráns emberi viselkedés, a szolidaritás éppolyan fontos norma, mint a naprakész szakmai tudás. Hogyan lesznek a mai gyerekek képesek helytállni ezen a téren, ha ma diszkriminációra, elszigetelődésre neveljük őket a hozzájuk legközelebb álló helyi közösségben? Hogyan tudják megérteni a hollandok vagy a spanyolok furcsának tűnő szokásait, viselkedését, ha a közvetlen környezetükben élő, más kultúrákkal intoleránsak?

Mi ebben az országban sok száz éve élünk együtt, magyarok, cigányok, svábok, zsidók és más nemzetiségek. A gyűlölködés, a harag, az indulatok soha nem segítettek hazánk sorsát előre vinni. Pedig, ahogy Ady Endre 5 év híján egy évszázada írta: „magyar, oláh, szláv bánat mindigre egy bánat marad.”

Nem véletlen jut eszembe Ady! Az értelmiségnek, az írástudónak van egy külön felelőssége is: a példamutatás. Példamutatás az előítéletekkel szembeni küzdelem, a kulturális különbségekből fakadó másság elfogadása és elfogadtatása terén.

A pedagógusokhoz szeretnék fordulni, akik generációk oktatásáért, tudásának biztosításáért felelősek, hogy ne álljanak a diszkrimináció mellé, segítsenek véget vetni az ellenségeskedésnek, hiszen ennek legnagyobb vesztesei a jászladányi gyerekek lesznek.

Budapest, 2003. 08. 05.

Dr. Lévai Katalin

Harc a roma nőkért

● A cigány nők esélyegyenlőségének megteremtéséért országos program indul az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal koordinációjával. Többszörösen hátrányos helyzetbe kerültek a roma nők Magyarországon, ezért a megoldáshoz társadalmi szemléletváltásra lesz szükség – mondta Ádámné Dunai Irén, az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal stratégiai főtanácsadója. Az új program célja a közéletbe vágyó nők motiválása és felkészítése.

Rácz Aladárra emlékeztek

● A cigányság kultúrájának megőrzését, társadalmi beilleszkedésének elősegítését tűzte célul a Cigány Fiatalok Kulturális Szövetsége. A jászapáti székhelyű szervezet öt évvel ezelőtti megalakulása óta megemlékezik a város szülöttéről, a messze földön híressé vált *Rácz Aladár* cimbalomművészről. Az idei rendezvényre a világhírű *Mága Zoltán* hegedűművészt is sikerült meghívniuk.

Leomlottak az eső áztatta vályogfalak

● A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Tiszaburán a július végén leesett nagy mennyiségű csapadék miatt harminc-negyven ház megrongálódott, egy épület félig összedőlt, egy pedig annyira megsérült, hogy el kellett bontani. A károk a csaknem háromezer lakosú falu romák lakta telepén keletkeztek, ahol 100–110 cigány család él. A sérült házak között nemcsak régi vályogépületek találhatók, hanem olyanok is, amelyeket szociálpolitikai támogatással a közelmúltban húztak fel. A lehullott 150 milliméter csapadék azért is okozhatott nagy kárt, mert a telep belvízelvezető rendszere nem működik – közölte *Farkas László* polgármester. A csatornarendszer felújítására nem sikerült pályázati pénzt nyerni. A házak nem voltak biztosítva, az önkormányzat pedig

önhibáján kívül forráshiányos, ezért csak kellő anyagi segítséggel lehet orvosolni a gondokat.

Roma misszió Hosszúpályiban

● A Hajdú-Bihar megyei Hosszúpályiban *Csonka József* lelkész és felesége felkarolva a roma lakosokat: a cigány hívők számára a napokban tartották első istentiszteletüket. A házaspár az amerikai presbiteriánus egyház támogatásával ima- és közösségi házat épített a helyi önkormányzattól kapott telken.

A tanév rendje

● Az Oktatási Minisztérium közzétette a 2003/2004-es tanév

követeihez, kérve: függesszék fel a roma holokauszt kárpótlási folyamatát, mert abban visszásságok vannak.

Újságírók a sajtószabadság mellett

● Sajtóközleményben tiltakozik több sajtóorgánium vezetője, mert újságírókat szólított fel távozásra egy közintézményből *Tóth Ibolya*, a jászladányi Antal Mihály Alapítványi iskola igazgatónöje.

„Sporttal, kultúrával a rasszizmus ellen”

● Jó hangulatban telt a Puskás Ferenc Stadionban augusztus 10-én

A h ó n a

ütemezését. Eszerint az első tanítási nap szeptember 1-je, hétfő lesz, míg utoljára 2004. június 15-én, kedden kell majd iskolába menniük a diákoknak. A rendelet szerint a tényleges tanítási napok száma 182 nap. Az őszi szünet október 20-22-ig tart, a pihenő előtti utolsó tanítási nap október 18., az azt követő első pedig október 27. A téli szünet december 22-től január 2-ig fog tartani, azaz idén december 19-én tanítanak utoljára, míg jövőre az első tanítási nap január 5-e, hétfő lesz. A tavaszi szünet április 8-13-ig tart.

Nyílt levél

● A Roma Polgárjogi Tömörülés levélben fordult Németország, Ausztria és Svájc magyarországi nagy-

megrendezett „Sporttal és kultúrával a rasszizmus ellen” focitorna, melyet a rasszizmus elleni harc jegyében a Magyar Labdarugó Szövetség Cigány Bizottsága és *Farkas János* Ifjúsági Alapítvány közösen szervezett.

Kitüntetések

● Augusztus 20-a alkalmából a miniszterelnök és a Parlament elnökének jelenlétében állami kitüntetésekkel adott át *Mádl Ferenc*, a köztársaság elnöke. A rangos társaságban roma művészek is kitüntetést kaptak, illetve olyanok is, akiknek tevékenysége a cigányság kulturális életével, érdekvédelmével szorosan összekapcsolódik. A Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje Polgári Tagozatának kitüntetését

kapta **Dr. Furmann Imre**, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda igazgatója. A Magyar Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztje Polgári Tagozatának kitüntetését kapta **Járóka Sándor** hegedűművész, zeneszerző, **Lakatos Mihály** előadóművész, **primás és Gerendási István**, a Rajkó Zenekar igazgatója.

Segítő alap

● *Roma családok gondozásához, egészségfejlesztéséhez nyújt segítséget védőnőknek a Megismerve Elfogadni Közhasznú Alapítvány, a szakdolgozók továbbképzési rendjébe beépítik a tudnivalókat – mondta Pusztai Erzsébet kuratóriumi elnök Katalinpusztán.*

Konyhakertek

● A háromezer lakosú Tolna megyei Nagydorog Önkormányzata segítséget nyújt a településen élő munkanélküli romáknak. Dobrai István polgármester elmondta: a roma családoknak olyan formában nyújtanak szociális támogatást, hogy földterületet adnak bérbe számukra művelésre. Az önkormányzat a település szélén lévő – beépítésre váró – tizenegy hektáryi, 30 aranykoronás, igen jó földjét a helyben élő romáknak ajánlotta föl művelésre. Ebből 5 hektárt a Cigányokért Egyesület kapott, s azon nyulaknak természetnek takarmányt.

Közeleti Díj

● **A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány 1997-óta**

*mafesztiválját a helyi kisebbségi önkormányzat a Halas téren, amely másnap este **St. Martin** koncertjével búcsúztatta a város idegenforgalmi főszezonját. Az ünnepélyes megnyitó után a cigány és nem cigány művészeti csoportok színpadi „együttléte” közül említést érdemel a Száztagú Cigányzenekar néhány tagjának füredi vendégeskedése. Este a helyi sportcsarnokban állt a tradicionális romabál.*

Jászladány

● A Roma Diplomások Országos Szervezete (RODOSZ) a jászladányi válság kapcsán sajtótájékoztatót tartott az országban kialakult helyzetet.

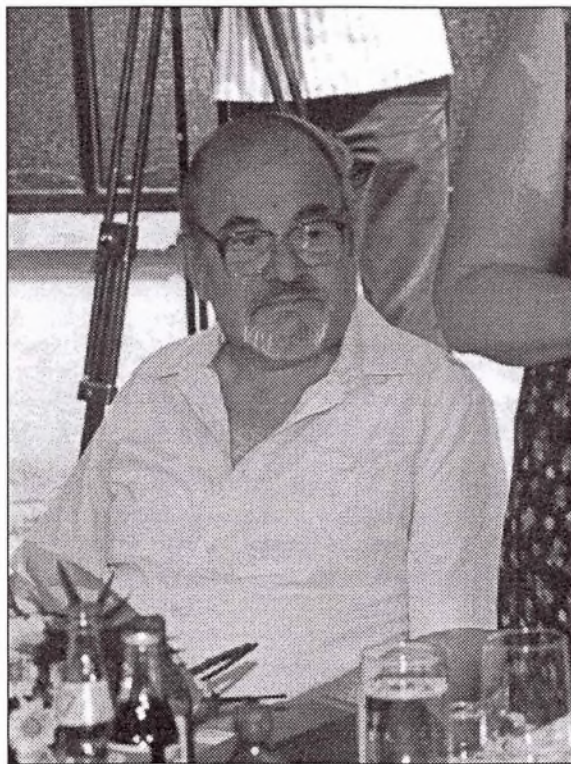
Mint **Oláh József**, a szervezet elnöke fogalmazott: a jászladányi problémaegyüttes nem új keletű, több tényező együttes hatása vezetett ide. A településfejlesztésben nem érvényesült a civil kontrol, a szakhatósági tevékenység hiányosságokkal volt teli, sérült a kisebbségi érdekérvényesítés és ellentmondás érzékelhető a kinyilvánított politikai szándékok és a gyakorlat között. Mindezek együttesen vezettek ahhoz, hogy sérültek az állampolgári és alkotmányos jogok. A RODOSZ felszólítja a jászladányi CKÖ tagjait, hogy adják át helyüket a valódi roma közösség képviselőinek, a kormányt pedig arra, hogy lépjen fel a jogsértésekkel szemben.

Tiszta udvar...

● **Jászapáti** a romák példát mutatnak a megyének, de talán az országnak is. A város két cigánytelepén nem csak a porták szépülnek évről évre, de közterületek is egyre rendezettebbek. Mindez a kisebbségi önkormányzat 3 éve útjára indított tisztsági akciójának köszönhető.

A Népszabadság, az Új Néplap, a Romaweb, és a Magyar Nemzet cikkei alapján összeállította: **Paksi Éva**

p hírei

minden évben elismeri azok munkáját, akik a legtöbbet teszik a romák társadalmi integrációjáért. Az idén lapunk főmunkatársa, **Farkas Kálmán** is a díjazottak között van. Közeleti díjat kapott még **Fátyol Tivadar** zeneszerző, **dr. Oláh Albert**, **Együd János** és a pécsi **Rácz Aladár** Községi Ház.

A fotón Farkas Kálmán látható.

Romafesztivál Tiszafüreden

● *Augusztus 23-án rendezte meg első ro-*

„...az EU szociálpolitikája minden magyar állampolgár számára garantálja a javuló életminőséget, így a romák számára is.”

Egy évtizede, 1993. július 7-én a Parlament 96%-os többséggel fogadta el a nemzetiségek anyanyelvhasználatát, kultúrájának megőrzését, iskolahasználatának fejlesztését, önkormányzati rendszerének kiépítését garantáló törvényt. Ennek apropóján kérdeztük e-mail-ben a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnökét a törvényről és néhány aktuális kérdésről.

– 10 éves a nemzetiségi törvény. Melyek a törvény alkalmazásának tapasztalatai? Elnök Úr jónak tartja-e a törvényt, vagy úgy gondolja, hogy megérett a változtatásra?

– A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény hatályosulásának tapasztalatai – s ezek a tapasztalatok a törvény hatálybalépését követően folyamatosan, némelyek korábban, mások több éves gyakorlati alkalmazás „eredményeképpen” születtek meg – nyomán a 30/2003. (III. 27.) OGY határozat úgy rendelkezett, hogy ez év végéig a Kormány vizsgálja felül mind a fenti törvényt, mind pedig a kisebbségi önkormányzati választások anyagi jogi és eljárási szabályait, egyéb szükséges törvényekkel egyetemben. Az országgyűlési határozatból következik a feltett kérdésekre adandó válasz, nevezetesen a törvény alkalmazásának gyakorlati tapasztalatai értelmében a törvény módosításra szükség van, új kisebbségi törvény megalkotására azonban nem.

– A Kormányváltással megalakult a Cigányügyi Államtitkárság. A Hivatalon belül is működik Cigányügyi Főosztály. Számomra nem világos – és talán nem vagyok egyedül –, hogy kinek mi a feladata?

– A magyarországi cigányság életében az a tény, hogy a Kormányváltással megalakult a Cigányügyi Államtitkárság, mindenképpen történelmi jelentőségű. A Cigányügyi Államtitkárság megalakulását követően, a feladat megosztás alapján, a roma ügygel kapcsolatos feladatok, amelyeket eddig a Kisebbségi Hivatal látott el, túlnyomó része átkerült a Miniszterelnöki Hivatal Roma Ügyekért Felelős Államtitkárságához és a MeH Romaügyi Hivatalához. Ugyanakkor a Hivatalunknál is működik Cigányügyi Főosztály, hiszen a honi kisebbségek önkormányzatiságával, nyelvi és kulturális autonómiáját érintő kérdésekkel kapcsolatos kormányzati feladatok koordinálása továbbra is a Hivatal feladata. A MeH Romaügyi Államtitkárság és a Romaügyi Hivatal vált a közelmúltban az Esélyegyenlőségi Minisztérium részévé. Ez valóban bonyolult, de a tisztelt olvasó legegyszerűbb, ha Teleki László politikai

Heizer Antal

államtitkár úrhoz címzi megkeresését és aztán a közigazgatás már segít az illetékes hely megtalálásában.

– Ki fogja előkészíteni a Kormány részéről a nemzetiségi törvény módosítását. A Hivatal, vagy az Államtitkárság?

– Az Országgyűlés határozatának végrehajtása érdekében a Miniszterelnöki Hivatal azzal a javaslatlaltal élt, hogy a törvény-előkészítési folyamat első szakaszában koncepció készüljön a szabályozás fő irányairól. Erre a célra, jelesül a Kon-

cepció előkészítésére létrejött egy munkacsoport, amely az országos kisebbségi önkormányzatok által delegált 6 fős kisebbségi önkormányzati oldalból, illetve az ún. kormányzati oldalt képviselő szakértőkből állt. A kormányzati oldalt megjelentítő szervek: az Igazságügyi Minisztérium, a Miniszterelnöki Hivatal, a Belügyminisztérium, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, az Oktatási Minisztérium és a Pénzügyminisztérium. A koncepció Kormány által történő elfogadását követően kerül sor a tényleges normaszövegezésre. A koncepció egyeztetése folyamatban van, annak első helyi előterjesztője az Igazságügyi Minisztérium

– Elnök Úr hogyan látja, az Unió csatlakozás előtt pár hónappal milyen állapotban van a magyarországi cigányság?

– Az Európai Unió csatlakozással kapcsolatban igen összetett kérdések vehetők fel a társadalom minden rétege részéről. A változások érinteni fogják a bérből és fizetésből élőket, a mezőgazdaságban dolgozókat, a nyugdíjasokat, a gyeseen lévőket, a szellemi foglalkozásúakat, a hazánkban élő kisebbségeket és a leginkább

hátrányos helyzetben lévő roma társadalmat. Ismert, hogy az Unió állampolgára azonos feltétellel vállalhat munkát, illetve alapíthat vállalkozást egy másik tagállamban, mint annak az országnak az állampolgára. Amennyiben valaki megszerez egy külföldi állást, ugyanolyan bér, illetve egyéb juttatás illeti meg, mint az adott ország azonos munkakörben dolgozó munkavállalóját, hiszen az EU tilt mindenfajta diszkriminációt. Más felől, az EU szociálpolitikája minden magyar állampolgár számára garantálja a javuló életminőséget; így a romák számára is. Véleményem szerint a romáknak is garanciát jelent, ha az Európai Unió tagjai leszünk, hiszen a roma területen már elindult reformok a csatlakozás után teljeshetnek ki. Az oktatás, a kultúra, a foglalkoztatás, a szociális ellátás, diszkrimináció, telepelszámolások területén az unió támogatással könnyebben túljutunk a jelenleg még meglévő akadályokon. A mintaprogramok e területen főleg a Phare keretében már zajlanak, s remélem ez jó iskolája az EU pályázásnak.

– Az OCÖ megalakulása óta botrányoktól hangos. Jelenleg két elnöke van

és senki nem tudja, jogi értelemben ki tekinthető e pillanatban az OCÖ elnökének. Érdemi munkáról aligha beszélhetünk az eltelt 3 hónapban. Elnök Úr hogyan ítéli meg a jelenlegi helyzetet? Van-e lehetőség a pozitív megoldásra? Mit tehet ez ügyben a Hivatal?

– A Kisebbségi Hivatal a kisebbségek megválasztott, mindenkor legitim országos önkormányzatait tekinti partnerének. Ugyanakkor a Hivatalnak nincs hatásköre az országos önkormányzatok belügyeibe állást foglalni, vagy azt felülbírálni.

Az országos önkormányzatok önállóan döntenek szervezeti és működési szabályzatukról, és – a törvény keretei között – ez alapján határozzák meg működésüket. Remélhetőleg a jelenleg kialakult helyzet rendeződik és a folyamatos érdemi munka időszaka következik. Nagyon sok a feladat, amelyet meg kell oldani annak érdekében, hogy a hazai cigányság helyzetében pozitív változásokat érjünk el. Úgy gondolom, hogy ez mindannyiunk közös célja.

Paksi Éva

Vitakultúrából: elégtelen

Az ember beszédének stílusa, hangneme, viselkedése és magatartása minősíti az egész embert. Jellemét, felfogását, műveltségi színvonalát. Lehet belőle következtetni közeledési vagy ellenséges szándékra, kompromisszumkészségére, diplomáciai érzékenységre és sok minden másra is.

A kulturált magatartás a siker alapja. Ezért kell nagy figyelmet fordítani a roma vezetőknek egy-egy kerekasztal beszélgetésen, tanácskozáson, vitán arra, hogy legalább annyira becsülje partnerét, mint magát. És legalább annyi tiszteletet adjon meg roma vezető társának, mint amennyit maga is elvár tőle.

Ezeknek a beszélgetéseknek különösen nagy jelentőségük van, ha nyilvánosság előtt zajlanak. Tapasztalható, hogy erre a csak „szenzációkat kereső”, a romák közötti viszonyokat nem jó szándékkal kezelő riporterek rá is játszanak. Nem kerül sokszor már-már ordenáró, egymás becsületébe gázoló roma vezetők némelyikét „csöbe” húzzák, megteszik azt maguktól is.

Olvasom, hogy a kulturálatlan magatartás, beszédstílus ami „fent” tapasztal-

ható, érezteti hatását a vidéki roma önkormányzatokban, azok némelyikének vezetésében is. Valójában mi az igazság, ha objektíven próbáljuk mérlegelni egyes országos roma vezetők magatartását egymással szemben úgy, hogy azt az egész ország nyilvánossága hallja?

Sajnálatos, de tény, egyes országos roma vezetők között még soha nem volt olyan minősíthetetlen a beszédstílus, a beszéd kapcsolat, a vitakultúra, mint azt az elmúlt időszakban tapasztalhattuk. Ez nemhogy nem vet jó fényt a roma vezetőkre úgy általában, hanem ezekből a „lejárato” beszélgetésekből általánosít a közvélemény, s azt mondja: „Nézzétek! A cigányok mire képesek, hogy konchoz, hatalomhoz jussanak!”

Fölösleges újra idéznem, mi mindent vágtak a legutóbbi kerekasztal beszélgetésen is egymás fejéhez a „kétfejű” Országos Cigány Önkormányzat vezetői. Szinte már minősíthetetlen. Nem tudja az ember elképzelni, hogy ennél még lehet rosszabb is a viszony, hogy még kivetni valóbb az a viselkedési forma, amit eddig tanúsítottak?

Lehet és szükséges is az ellentéteket tisztázni, de békés úton, emberi hangon,

s főleg nem ország világ előtt, lejáratva az egész cigányságot, s egymást is! Ennyit ér a megkötött koalíció, eddig tartott a hangoztatott kikezdetetlen egység?

Sajnos nálunk is előfordult, s megtörtént más roma önkormányzatnál is, hogy egy-egy heves, éles testületi ülés után a tévé riportere „kihasználva” egyes roma vezetők jóhiszeműségét, egymással szembe öltetik őket a stúdióban, s ott kígyót-békát kiabálnak egymásra. Még olyan dolgokat is, amelyek soha nem történtek meg. Nem a nyilvánosság ellen szólok, nem kifogásolom, hogy mindenki, akit illet, mondja el véleményét. De azt igen, hogy ezt milyen hangnemben, formában teszi. Értelmesen, nem a másik lejáratására törekszik, hanem békés szándékkal, az ügy előrevitelének szolgálatában. Csak a kulturált viselkedéssel tudjuk magunk mellé állítani a nem roma társadalmat is. Azzal semmiképpen sem, ahogyan ezt legutóbb a „kétfejű” OCÖ vezetőitől hallotta országvilág.

F.K.

Szabálytalan levél

Péli Tamásnak

Kedves Tomi,

kenyérrel álmodtam az éjjel, amin címke helyett vagy minek is nevezik azt a kis papírt rajta, a te festményedet láttam. Az álmoskönyv azt írja erről a kenyérrel álmodásról, hogy örömet jelent és hogy „még ma is alapvető táplálék és már az ősi kultuszokban is áldozat. Pozitív jelentésű, archaikus kép. Terveit hosszabb távra készítse és nagy célokat tűzzön ki. Barátsággai tartósak lesznek, szerelméből gyermek születhet.” Ezen jót nevettem, mert valóban nagyon szeretnék gyereket szülni, de tudom, hogy ez lehetetlen. Az ember össze-vissza álmodik, de a festményednek nagyon örültem. Tele volt fénnel és színes háromszögekkel, amik emberi arcokat adtak ki. Ismerősnek tűnt minden arc, de nem tudom kik voltak azok, Kovács, Choli vagy Szentgyörgyi biztosan tudnák. Kovács Jóska olyan, mint régen. Lobog. Égeti magát vesztettül. És éget az is, amit ír. Szentgyörgyi babája lesz, gyönyörű képeket fest. A Munkácsy díjat mégsem kapta még meg, pedig a háta mögött mázsaszám írjuk a kérelmeket, ajánlásokat. Ő biztosan mosolyogva legyintene erre, ha tudna róla, hiszen ismered. Choli Bibliát fordít még mindig és tanít. Én már hat éve nem láttam őt, de azt mondják jól van...

* * *

Nem sok minden változott, mióta elmentél. Cigányok még vannak, csak egyre ritkábban néznek egymás szemébe...

* * *

Tetszik az emléktáblád? Tetszik, ugye? Tivadar majd belehalt, míg elintézte, hogy legyen. Neked. Sokan magára hagyták. Most meg azt mondja egy-két piti, emlékkreatőr, hogy ők járták ki neked. Pedig ezek az emberek nem ismertek téged, nem láttak simi, nevetni. A képeiden csak a keretet díjazták, mert azt értik. De most „nagy” emberek lettek, és az a kevés ami jó, arról azt állítják, hogy az ő érdemük. Mondtam, hogy alig változott valami...

* * *

A sírodon sem változtak meg a rózsák. Rózsaszínűek, mint minden augusztus 7-én. Hilda néni mindig kinevetett ezért, annyira nem illenek hozzád az én rózsáim. De Te tudod, miért kapod őket. Egyszer kifordítottad a zsebed és egy ősz hajú, tolókoksiban ülő cigányembernek adtad, és amikor ott álltál egy fillér nélkül én rácsodálkoztam a sarki virágosbódénál egy szépségesen szép rózsaszín rózsacsokorra. Megszerezted és én nem mertem szólni, hogy tulajdonképpen a vörösrózsza mégis csak jobban tetszik. Még soha nem kaptam virágot senkitől addig...

* * *

Egyszer Cholinál voltunk a XX. kerületi tanácsnál, ahol dolgozott. Sokan voltunk. Csorba Ibi, Vörös Bori akikre emlékszem és egy cigány fiú aki azt mondta, hogy ő már megpróbált regényt írni, de nem megy neki, mit csináljon? Choli azt mondta viccesen, hogy tanuljon meg először írni, olvasni. Te meg azt mondtad: „öltözz meztelenre.” A fiú megsértődött és elment. Író nem lett belőle. Politikus lett...

* * *

Egyszer egy intézeti fiúval nálád aludtam, akit úgy szerettem, mint a testvéremet. Kesének hívták. Te a földön aludtál, mi az ágyadban. Érdekes, hogy ezt Kovács Jóska is megtette, amikor az Erdélyi utcában lakott és Jánoskával Pesten ragadtunk. Ő is a földön aludt és mi az ő ágyában...

* * *

A politika. A tieid vannak hatalmon Tomi. A tieid. Mert én nekem egy az Isten, az írás. Ha élnél, biztosan ott ülnél az Országházban. Még nem voltál képviselő, amikor azt mondtad egy társaságban, hogy „egyre szaporodnak a felszínes hazugságok, a kóklerségek, a megtevesztéstől az elvakításon át, az elhülyítésig mindenre alkalmas izmusok. A politika és a piac hatalmasságai megfizetik az ilyesmit, mert az elvakított cigányok képtelenek felismerni az érdekeiket, így képtelenek az emberi ellenállásra, és a mindenkori hatalom azt csinál velük, amit akar...” Nem tudom, hogy ma mit mondanál Tomi, de azt tudom, hogy az igazságtalanság mindig kihozott a sodrodból...

* * *

Tomi! A Kálvin téri pad, amin elmesélte, hogy szerinted élnek értelmes lények más bolygókon is, a Kálvin téri pad, ahol életem egyetlen ajándékát, egy hatalmas méretű kockás inget elfogadtál, a Kálvin téri pad, ahol sími tudtál és ki mondtad, hogy egyedül érzed magad bármit is csinálsz, és talán jobb lett volna Hollandiában maradni, a Kálvin téri pad, ahol elmagyaráztad, mitől ibolya és rózsaszínű a felhők árnyéka, a Kálvin téri pad, ahol Ildikó dacos és el nem ismert nagy tehetségéről beszéltél, na Tomi! Az a Kálvin téri pad már nincs meg...

* * *

Müterem. Valami csodafolytán nincs tömeg. Beengedsz. Valaki alszik a sarokban. Nem beszélünk. Szónélkül elem teszed a kenyeret és kibontod a vaját. A kés nyele vérpiros lesz az olajfestéktől. Eszem. Dolgozol. Csend van. Nézem a képen a férfi arcot, ereket festesz a nyakára. Nagyon rémisztő. Olyan igaznak tűnik. Nagy sokára azt mondtad halkan: „takard be!” és a fekvő alak felé intesz. Nem tudom ki az a fiú. Betakarom. Megyek, sűgom. Egyél még. Van hol aludnod?, sűgod. Van, mondom. Pedig nincs. Csak nem akarok gondot okozni neked.

* * *

Te mindig megettél engem, megettél másokat, megettél mindenkit. Épp úgy, mint Hilda néni. Bárhol voltunk te vágtad, te merted, te adtad, te toltad elém az ételt. Úgy láttam senki másnak, de nekem igen. Mindig kiszolgáltál, pedig mindenki téged szolgált ki. És örömmel tették...

* * *

Amikor a cigányok azt mondták, hogy csúnya vagyok, te azt mondtad, szép vagyok. Amikor valaki azt mondta, „ez bolond, hogy nem beszél!” Te azt mondtad, okosabb, mint ti együttvéve. Soha nem fogom ezt elfelejteni neked, és azt sem, hogy ha kritizáltad is az én szakállas bácsimat, sohasem az embert kritizáltad, mint a többiek...

* * *

„Ne félj az ecsetről, csak azt csinálja, amit te akarsz” - mondtad. De én féltem és nem festettem. Aztán Hilda néni nekem adott 30 ecsetet sok-sok megmaradt festékkel együtt. „Vidd Magdikám, Tomi is örülne neki.” - mondtad. Hónapokig csak nézegettem az ecseteidet. Tudod, nekem mindenhez sok idő kell. És egy éjjel nekiálltam festeni a te ecseteddel, a te festékeddel, a te három farostodra. Két kép a Roma Parlamentben van, egy kicsit meg odaadtam egy jogász lánynak ajándékba. Nem tudom tetszene-e neked Tomi ez a három kép, de én megpróbáltam. Pedig még mindig féltem... Hidd el, én nem tudok festeni!

* * *

Te, Kovács meg én egy sörözőben ültünk. Vettél nekem sok tortát. Ez kora délután volt és már besötétedett, de még mindig mondtátok a magatokét. Ūristen, mennyit tudtatok beszélni! Én meg hallgattam. „Tudom, hogy belül beszélgetsz velem” - mondtad. És igaz volt.

* * *

Volt egy kép, amit nem látott soha senki, csak te, Hilda néni, Dodó bácsi, meg én. Fekvő nő, háttal a nézőnek, de a képen volt egy tükör, amiben szemből látszott a nő, a festő és egy ablakban lustálkodó fekete macska. „Ez egy titokzatos perzsa asszony” - mondtad furcsán és fekete olajjal eltüntetted az aktot. Már sajnálom Tomi, hogy hisztiztem. Mert Kalla Éva is

azt mondta a múltkor, hogy „Nagyon szép lány voltál Magda.” De én nem emlékszem arra, hogy milyen voltam fiatalon. Még azt sem tudom, hogy ebben a pillanatban milyen vagyok. Képtelen vagyok felidézni a saját arcomat. Ezt mondtam neked is...

* * *

Nem volt közünk semmi. Pedig, te nagyon tudtál a nők nyelvén beszélni, de én még nem voltam nő. És ezt tudtad. Senki más nem tudta, de te igen, pedig soha nem beszélünk erről. Gyerekként bántál velem. Épp úgy, ahogy kellett, ahogy szükségem volt rá, hogy ne féljek tőled. Nem féltem Tomi...

* * *

Utoljára Lakatos Menyhért vidéki házában találkoztunk. Kockás zakó volt rajtad. Vidám voltál. Körülvettek az emberek. De hiszen mindig is. Mindenki akart tőled valamit. Én nem. Soha nem mentem oda hozzád magamtól. Igaz, senkihez sem. Csak ültém egyedül és néztem az embereket. Menyus meg az asszonyok, akik a gulyást főzték, kedvesen kínálgatták az embereket. Te otthagytad a többieket. Valér kezéből kivettél a tányért. Jól telemerted és leraktad elém. Aztán visszamentél és hoztál kenyeret is. „Egyél!” - mondtad. „Majd beszélünk”. Hát, nem beszélünk Tomi! Nem beszélünk soha többé, mert túl sok volt körülötted az ember aznap is. Aztán pár nappal később jött egy fogadásra hívó boríték tőled, de nem mentem el. Kár... Mert lett volna miről szótvaltanunk. És hónapokkal később, amikor a párhónapos fiamat etettem Tatán, bemondták a Déli Híradóban, hogy meghaltál...

* * *

Július 23-án a Kossuth Klubban találkoztam Ildikóval. A puszi és a hogy vagy után majdnem azt kérdeztem tőle: „És Tomi?” Úgy megdöbbentem ezen, hogy villámgyorsan leültem Kertész Ákos mellé beszélgetni. Pedig Ilditől nyugodtan megkérdezhettem volna, hogy mi van veled. Szerintem ő tudja...

* * *

55 éves lennél, ha élnél. Most mit mondjak, hogy Isten éltesse?! Válaszolj erre valahogy... Hallod?

Szécsi Magda

A roma holocaust áldozataira emlékezünk

**1944. augusztus 2-ről 3-ra virradó éjjel
néhány óra leforgása alatt több ezer cigány
embert gyilkoltak meg
az auschwitzi haláltáborban.
Erre a tragikus eseményre
emlékezünk az alábbiakban
a Pont Kiadó által kiadott Szintik és romák
a nácirendszer idején
és a Roma Sajtó Központ Porrajmos című
kötetéből vett részletekkel.**

Auschwitz

Az „Auschwitz” név a náci embergyűlölet alapfogalmává vált. Egyszermind az európai zsidókon végzett népirtás szinonimája: a több mint ötmillió zsidóból egy milliót Auschwitz-Birkenau gázkamráiban gyilkoltak meg. De az Auschwitz-Birkenau-i koncentrációs tábornak a szintiken és romákon végzett népirtásban is központi szerepe volt.

1942. december 16-án **Heinrich Himmler** elrendelte, hogy a Német Birodalomból a szintiket és romákat az auschwitzi táborba deportálják. Nem sokkal később hasonló rendelkezések léptek érvénybe az annektált területeken:

Ausztriában, valamint a megszállt országokban: Luxemburgban, Belgiumban és Hollandiában is. Mértékadó náci körök sokéves vitája egy cigánytörvény szükségességéről, valamint a Fajhigiéniai és Népeségbiológiai Kutatóintézet által végzett szelekció, melynek során a cigányként megjelölt etnikumot elkülönítették, csapódott le a deportációs parancsban. A rendelet szerint deportálni kellett a cigánykeverékeket, a rom-cigányokat és a balkáni eredetű cigány nemzetiségek nem németvérű hozzátartozóit. Csak egy kicsi, fajtisztának definiált csoportot és néhány szociálisan beilleszkedett szintit és romát – akikre helyett kényszersterilizáció várt –

terveztek kihagyni a deportálásból. Ezeknek a kivételeknek az 1943. március elején megkezdődött deportálások során alig volt jelentőségük. A transzportok összeállításával megbízott bünyügyi rendőri szervek sokkal inkább arra használták ezt a lehetőséget, hogy körzetüket vagy városukat cigánymen-tessé tegyék. A tábori Gestapo-n dolgozó SS tag, **Pery Broad** a következőket írja az Auschwitzba deportált szintikről és romákról:

„Ki kellett volna hagyni azokat a cigányokat és cigánykeverékeket, akiknek állandó lakóhelyük volt, szociálisan beilleszkedtek és állandó munkaviszonyban álltak. Ez a kikötés csak papíron létezett, és sehol nem vették figyelembe. Mivel éppen ezeket a cigányokat lehetett a legkönnyebben kézre keríteni, ők adták a táborlakók legnagyobb százalékát.”

Auschwitz parancsnoka, **Rudolf Höb** is kiemeli, hogy a deportáltak között sok olyan személy volt, aki semmiképpen sem tartozott az előirányzott körbe. Főként a Wehrmacht tagjainak nagy számát emeli ki, akik hirtelen lágerben találták magukat. Auschwitz-Birkenauban, ahol a gázkamrákban már folyt az európai zsidók legyilkolása, a BIe táborrészelegben berendeztek egy 32 lakóbarakkból és 6 egészségügyi barakkból álló részleget. 1943 februárjában megkezdődött a Német Birodalomból a szintik és romák tömeges deportálása. Csak néhányukat kímélték meg a helyi szervek, vagy sikerült a deportálás elől elmenekülniük.

Az 1943-as év során a deportáló vonatokban kereken 19.000 ember érkezett. 1944 nyaráig kisebb csoportokban, például gyermekotthonokból további 2200 személyt szállítottak a lágerbe. Legtöbbjük (63%) német nemzetiségű volt, 21% Csehszlovákiából és Morvaországból jött, 6% Lengyelországból, a többi 11% más nemze-

tiségű volt vagy hontalannak számított. Azokkal együtt, akiket regisztrálás nélkül vittek a lágerbe és nem sokkal azután gázkamrában meggyilkoltak, a cigánytáborban kereken 23.000 színtit és romát deportáltak. Az elhurcoltak hátrahagyott tulajdonát, pénzt, házakat, bútort, ékszert, lakókocsit vagy értékes hangszereket mint nép- és államellenes vagyont a Német Birodalom javára kisajátították.

* * *

Orvosi kísérletek

Szomorú hímvévre tettek szert azok a bűnös orvosi kísérletek, melyeket **dr. Mengele** végzett a cigány családi táborban. **Dr. Otmar von Verschuer** professzor, a berlini Vilmos Császár Antropológiai Intézet igazgatója megbízásából a szemszín és specifikus fehérjetestek alapján próbálta a faji ismertetőjelek öröklődő voltát bizonyítani. Hírhedtek Mengele szelekciói a birkenauai rámpán, ahol kísérleti alanyait válogatta ki. Emberek százait nyomorították vagy gyilkolták meg a tudomány nevében. Mengele a cigány családi tábor 32. számú barakkjában rendezkedett be kísérletei céljából. Az akkor tizenennyolc éves **Helmut Clemens** volt a kifutófiúja a betegblokkban. Itt szemtanúja volt Mengele gaztetteinek:

„Esténként a holttesteket, amik egy kis kunyhóban voltak felhalmozva, egyenként ki kellett húznom, a karjukon lévő számokat feljegyezni és néhányat dr. Mengeléhez bevinneim. Ő aztán valahogy felvágta őket. A polcokon mindenféle üvegek álltak, bennük szervek, szívek, agyak, szemek és más emberi részek.”

Ismert, hogy Mengele személyesen válogatta ki áldozatait, kísérleteket végzett velük és meggyilkolta őket, ha úgy gondolta, ebből hasznot hajthat. Így a családi tábor romabetegei közül kiválasztott egy férfit és egy gyermeket, és miközben megfigyelte őket, hagyta, hogy éhen haljanak, és aztán felboncolta őket. Az Auschwitz Tábort Emlekmúzeum archívumában megmaradt gaztetteinek néhány nyoma. Így 1944 júniusában Mengele kérvényezte egy tizenkét éves gyermeketem fejének vizsgálatát, vizeletmintákat vizsgálatott, és kiütéses tifusszal végzett

kísérleteihez a cigány családi táborból száz nőt vérvizsgálatra utalt az auschwitzi SS-higiéniai Intézetbe. Mengele egyik kedvelt kísérleti területe az ikerkutatás volt. Erre a célra a láger teljes területéről kikereste az ikreket, az ikergyerekek között nagyon sok volt a szinti és roma. Mengele a cigány családi tábor létrehozása után nyomban megkezdte színtiken és romákon végzett kísérleteit, amit egy tizenhat cigányikerről szóló 1943 áprilisi kimutatás is bizonyít. **Helmut Clemens** ezeknek a kísérleteknek is szemtanúja volt:

„Akkor is Mengelénél voltam, amikor az ikreket kiválogatta kísérleteihez, nekem kellett aztán hozzá vinnem őket, és Mengele külön számot adott nekik. A kísérletek közben nem lehettem ott, ilyenkor mindig kiküldött. Egyszer mégis ott voltam a szobában, véletlenül, akkor láttam, hogy a gyerekeknek valami folyadékot töltött a szemükbe, amitől óriási lett a szemük. Pár nappal később ugyanezeket a gyerekeket holtan láttam a hullabarakban: dr. Mengele minden második, harmadik napon végzett ilyen és hasonló kísérleteket a lágerben.”

Mengele az ikreket személyesen gyilkolta meg a szívükbe adott injekcióval, és szemüket Berlinbe, a Vilmos Császár Antropológiai Intézetbe küldte további tudományos kiértékelésre.

A foglyok a lágerben nagyon is jól tudták, hogy minden feltűnő viselkedés a halált jelenthette. Az akkor tízéves **Ceija Stojkát** anyja így mentette meg a kísérletektől:

„Ezt az esélyt nem adta meg nekik az anyám. Mindig csak azt mondta nekem: „ha az SS jön, süsd le a szemedet, ne nézz rájuk!” Az anyámnak acélkék szeme volt, nekem zöld. És ez érdekelt volna őket! Hogyhogy egy cigánylánynak zöld a szeme? És akkor azt mondta nekem az anyám: “nézz lefelé, és egyáltalán, búj el! Az a legjobb.” És ez jó is volt, különben nem volnék itt. Minél kevesebbet ment ki az ember, és minél kevesebbet mutatkozott kint, annál több esélye volt.

* * *

Raffael Ilona

„Dachauból három hónap után teherautókkal szállítottak mindenkit tovább Berlinen túl, ilyen gyűjtőtáborba.

Amennyit csak betudtak gyömöszölni. Az út nem volt hosszú, talán egy-két óra. Nem tudom már a hely nevét, csak azt, hogy Berlinen túl volt. Volt ott magyar, bolgár, zsidó, holland, cigány, vagy tizfajta nép. Nekünk egy fehér csik volt keresztbefestve a ruhánkon. Nem vehettük le soha, arról azonosítottak bennünket.

Én az ötös barakkban voltam, három magas ágy deszkából, de azon se szalma, se takaró, semmi. A pusztas deszka. Kályha sem volt, feküdni nem lehetett, meg is fagyunk volna. Egy ágyon tizen is ültünk, egymásnak dőlünk: így melegítettük egymást.

Három nap után betettek minket a sóderbányába. Sorba állítottak minket, dobtuk felfelé a sódert. Ha valamelyik tisztnek nem tetszett valami, fogta, meglökte a legfelsőt és mind dőlünk. Az volt a szerencsénk, hogy nem volt víz a bányába.

Nagyon kegyetlenek voltak. Ha nem tetszett neki a pofánk, csak levert a korbáccsal. Egy idő után már annyi beteg volt, hogy egy éjszaka a katonák hordták el őket. Állítólag a sóderbányába dobálták be őket. A még élőket, de nagyon beteget bevittek egy pajtaszerűségbe, leszapulták őket, és bedobtak egy égő gyufát. Úgy égtek, mint a fa. Volt, akinek a szeme láttára az egész családját így ölték meg. Tízet vittek be. A tizenedyediknek kellett meggyújtani a gyufát és bedobni. Utána őt is elégették. Ez Ravensbrückben volt, egy zsidó-asszony mesélte ezt.

Kegyetlenek voltak. Reggel négykor ébresztő. Ha nem tudtál rögtön leugrani a priccscről, ütöttek-vertek. Volt olyan is, aki nem tudott már megmozdulni. Azt agyonverték. Abban a hidegben mezítláb kinn állni sellappelen. Mi, cigányok még jobban szokva voltunk a mezítláshoz, de az úri nők lába elfagyott a hóba, mire bemehettünk. Sok asszonyt ütöttek agyon, mert odaszólt, hogy miért csináljátok ezt.

Én már reggel négykor a konyhában voltam. Vittem a húst. Egyszer oszt kiütötték a fogamat a németek. Loptuk a húst, oszt elkaptak, kihúzták az egészséges fogamat.”

Összeállította: Paksi Éva

Roma segéd-egészségőröket képeztek Borsodnádasdon

Prioritást kap a preventív munka elmélyítése és javítása

A nagyvárosok roma kolóniái, a kistelepülések roma telepei olyan környezet-egészségügyi konfliktushelyzeteket eredményeznek, melyek az esélyegyenlőség ellen hatnak. Tehát olyan környezeti rehabilitáció, egészségügyi infrastrukturális ellátottsági javulás, higiénés viszonyok létrehozása szükséges, amelyek a hátrányosságok ellen hatnak.

Az Egészség Évtizedének „Johan Béla” Nemzeti Programja értelmében úgy szükséges fejleszteni az egészségügyi és nép-egészségügyi intézményrendszert, hogy a lakosság egészségi állapota a kívánt mértékben javuljon. Prioritást kap az alapellátás fejlesztése, az ott végzett preventív munka elmélyítése és javítása. Az egészségi állapot javítása érdekében az elkövetkezendő időszak kiemelkedően fontos célja a leszakadó rétegeket, a romákat valóban elérő és megszólító programok fejlesztése és bevezetése. Hangsúlyos cél a halmozottan hátrányos helyzetű lakossági csoportok egészségi állapotának javítása, valamint bevezetni egyedi egészségfejlesztő programokat a marginalizálódott társadalmi csoportoknak. A romák nevesítése azért szükséges, mert velük szemben a legkülönbözőbb területeken megnyilvánuló diszkrimináció, mint cigányokat érinti őket, és e diszkrimináció hatása a hátrányosságot tovább növeli. A romák átlagos élettartama a teljes népességnél 10 évvel rövidebb, s mozgásszervi, szív és érrendszeri, emésztőszervi betegcsoportokban arányuk a többségi társadalomhoz képest 5–10-szeres.

Hiányszakma az egészségőr

Ma hazánkban az egészségőri tevékenység hiányszakma. Hiányzik olyan egészséget befolyásoló, csoportérdekeket reprezentáló egészségfejlesztő tevékenység, amely felvilágosító és oktató programok segítségével az esélyegyenlőség érdekében interaktív tevékenységet valósítana meg. Valami azonban mégis elkezdődött...

Az Országos Alapellátási Intézet szervezésében, az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium támogatásával, az Egészség Évtizedének „Johan Béla” Nemzeti Programja keretében, az egészségi esélyegyenlőség jegyében roma segéd-egészségőri képző programot bonyolítottak le Hajdú-Bihar megye két településén, Konyáron és Derecskén. A képzők és szervezők karöltve a helyi kisebbségi önkormányzattal, roma civil szervezetekkel, pályázati úton hirdették meg a tanfolyamon való részvétel feltételeit, így a nyolc általános iskolai végzettséget, kötelezettség vállalását a tanfolyamon való részvétellel.

A foglalkozások alkalmazkodtak a helyi igényekhez, illeszkedve az adott terület sajátos egészségügyi helyzetéhez. A harmadik település, ahol 2003. júniusában az egy hónapos képzést megszervezték, az észak-borsodi város, Borsodnádasd volt. Borsodnádasd lakosainak a száma 3700 fő, a roma származású állampolgárok aránya 20%. A képző program céljairól és jelentőségéről lapunkat dr. Benkő Gábor, az Országos Alapellátási Intézet keleti régiójának (Borsod, Heves, Nógrád megye) képviselője tájékoztatta.

Benkő úr 1979-ben kapta meg orvosi diplomáját Debrecenben, majd az ózdi városi kórház belgyógyászati osztályán dolgozott. 1982-től Borsodnádasdon háziorvosként tevékenykedik, s az ÁNTSZ megbízásából szakfőorvosként a vidéki körzetek szakmai felügyeletét látja el.

– A roma segéd-egészségőr képző program mentora dr. Fülöp László, aki a keleti régió egyik képviselője az Országos Alapellátási Intézetnél. A roma segéd-egészségőr saját etnikumában sokkal élet-szerűbben, hatékonyabban tudja képviselni az egészségmegőrzés, az egészségfejlesztés, a preventív életvitel, az optimális egészségkultúra kialakításának feltételrendszerét. A képző program hármas tematika alapján épül fel. A résztvevőknek mindenekelőtt személyiségfejlesztő tréningben kell önmagukat megismerniük. Meg kell tanítani részükre a kommunikációt, és el kell juttatni közös csoportmódszerek révén a konfliktuskezelés igényes megismeréséhez és megtanulásához. Másodsorban olyan biológiai ismeretekkel kell rendelkezni, amely tartalmazza az emberi test felépítését, biológiai és élettani sajátosságait. Meg kell ismerni a biológiai kölcsönhatásokat, az egészségnevelés, egészségkultúra fontos szempontjait, és az elsősegélynyújtás alapvető ismérveit is az oktatás szerves részei. Harmadsorban az általános járványtan és immunitás, majd fertőztetés egyes elemei szintén az elsajátítandók közé tartoznak, akárcsak a káros rovarok és rágcsálók elleni védekezés elméleti és gyakorlati kérdései, lépései – mondta dr. Benkő Gábor.

Szakmai tervező munka

Az egészségügyi szakember véleménye szerint a képző program arra alkalmas, hogy a romák közül kiképezzenek olyanokat, akiket a környezetük elfogad, tekintélyük van, s a saját közösségükben nagyon sokat segíthetnek magukon is, de az egészségügyi dolgozóknak is. Mint mondta, a 12 résztvevő nagyon komolyan vette a képzést, becsületesen tanultak. A sikeres vizsgát tevők 30.000 forint képzési támogatásban részesültek és tanúsítványt kaptak a tanfolyam elméleti részének elvégzéséről. Pozitív hozadéka a képzésnek,

hogy a tudás, az ismeretanyag bővítése mindenki számára hasznos, s érdeklődés indult meg iránta.

A képzést folytatni kell, ösztársadalmi felelősségről van szó, mert valamit tenni kell a romákat sújtó problémák ellen. Már előrehaladott az a szakmai tervező munka, az Országos Alapellátási Intézet közreműködésével, amely a segéd-egészségőri képzés OKJ elismeréséhez, illetve bevezetéséhez szükséges. Magyarországon a roma kisebbség életesélyei rosszak, a többségi társadalom tagjaihoz, valamint a más, hasonlóan halmozottan hátrányos helyzetű csoportokhoz képest. Az egészségi esélyegyenlőség elérése hosszú „érési” folyamat eredménye. Ebben kell az orvosi alapellátásnak, az azt reprezentáló Országos Alapellátási Intézetnek, az ágazati minisztériumoknak, a roma civil szervezeteknek, a felnőttoktatásnak is oroszlánrészt vállalni – különös tekintettel az Európai Unió elvárásaira.

A képző program országos bevezetésének legfőbb nyertesei mindenekelőtt azok a romák, akik szakképzettséget nyernek el, ezzel a munkaerőpiacra való előnyös visszajutásuk lesz preferálva. De nyertes az etnikum, amely saját soraiból biztosíthatja önmaga egészségügyi felzárkózásának személyi feltételeit is. A legfőbb nyertes az a többségi társadalom, amely a nemzeti egészségügyi prioritásokat megéli, azokat élvezi, azok hasznosulásából profitál. A legfőbb feltétel az, hogy legyen olyan kormányzati elszántság, hogy a szakképzett roma segéd-egészségőrök akár önkormányzati, akár szakmai (ÁNTSZ) költségvetési hellyel rendelkezve, az integratív érdekeket reprezentálva, szakmunkásként szocializálódjanak!

Segítő kezet nyújtani

Póta Zsoltné és Lázár Csabáné örömmel osztotta meg véleményét lapunk olvasóival, az egészségőri képzéssel és elképzeléseikkel kapcsolatban.

A közvetlen hangvételű beszélgetés hosszúra sikeredett, így volt alkalmam meggyőződni arról, hogy lelkesedésük mögött komoly szándékú tenni akarás húzódik meg, hogy új ismereteiket a gyakorlatban, az életben embertársaik megsegítésére használhassák fel. Az őszinte és nyílt kommunikálás, amelyet részükről tapasztaltam, a segítő munka egyik fontos alapeleme a szakmai ismeretek mellett. Pótáné 33 éves, három gyermek édesanyja, s jelenleg gyes-en van 2 éves kislányával, korábban pedig varrónőként dolgozott az ózdi ruhagyárban. A 28 éves Lá-

Lázár Csabáné és Póta Zsoltné „Kell a segítő kéz”

Fotó: Józsa Zoltán

zámé főállású anyja, 3 gyermek édesanyja és mint mondta, jól esett neki otthonról kimozdulni a tanfolyam idejére. Megerősítették, hogy sokat tanultak és fontos ismeretekkel gazdagodott a tudásuk, ezért is szeretné a tanfolyamot elvégzett 12 borsodnádasdi lakos, ha majd munkaviszony keretében folytathatnák ezt a fontos felvilágosító munkát az emberek körében.

– Váradi Rudolf, a borsodnádasdi kisebbségi önkormányzat képviselője keresett meg és tájékoztattott a képzés lehetőségéről. Ő lelkiismeretesen vállalta fel az ezzel kapcsolatos tennivalókat, de az is jól eső érzést jelentett, hogy az előadók partnerként kezeltek bennünket. Úgy érzem, hogy olyan ismeretekre tettem szert, melyeket bármikor használhatok az életben szülőként is, de mások megsegítésére is. Nagyon lényeges a segítő munkában a konfliktuskezelés, mi ezt is elsajátítottuk a tanulmányaink folyamán.

A pozitív irányú életvitelhez, gondolkodáshoz belső elhatározás szükséges. Önmagunknak is akami kell a változtatást az egészségkultúra, az egészséges életmód területén, mert így tudunk jó példát mutatni a gyerekeinknek és a közvetlen lakókörnyezetünknek.

A gyerekekre is hatni kell, hiszen ők fogékonyabbak, s játékos formában kell elbeszélgetni velük a tisztálkodás fontos-

ságáról, az egészséges élet lényegéről. A szegénység nem zárhatja ki a higiénia jelentőségét és fontosságát az életünkben. A roma embereknek egészségügyi-szociális téren kell a segítség, de ehhez részünkről is olyan hozzáállás szükséges, amely garantálja a közös együttműködés sikerét – összegezte véleményét Póta Zsoltné.

– A legfőbb probléma a tisztálkodás, mert nem valami jó szemmel nézik a gyerekeket az óvodában, az iskolában és az orvosnál sem, ha nem megfelelően tisztálkodnak. Nagy hangsúlyt kell fektetni a felvilágosító munkára, önkéntes alapon a szűkebb környezetünkben már próbáljuk hasznosan alkalmazni új ismereteinket. Beszélgetünk az emberekkel, szeretnénk őket meggyőzni az egészséges életmód fontosságáról, így emberi kötelességből is tesszük ezt. Segítő kezet kell nyújtani a roma családoknak, hiszen sok közöttük a munkanélküli. Ez a helyzet keseríti meg az életüket, ezért munkahelyek kellene, hogy ne küzdjenek napi megélhetési gondokkal. Meg kell értetni a szülőkkel a tanulás, a képzés jelentőségét, mert a fiatalok élete csak így állítható másik pályára. A tudás érték, a boldogulás és a felvilágosodás esélyét jelenti – hangsúlyozta Lázár Csabáné.

Józsa Zoltán

Újságíróként már két évtizede koptatom a tollat, mégis mindig nagyon meglepődöm, ha dohogásaim valami kedvező kimenetelhez vezetnek. Amikor ez év márciusában az Oktatási Minisztérium az iskolai diszkrimináció leküzdése érdekében nagy csinnadrattával, több mint ötven iskolába megküldte, *Katarina Taikon* svédországi roma írónő, háromezer példányban, extra-sebességgel kiadott, *Katica* című könyvét, fölöttébb felmérteltem magam, s ennek, ahol tettem, hangot is adtam. „Taikon Katicája egészen kivételes módon – és a gyerekek számára teljesen érthetően – meséli el, milyen érzés olyan embernek lenni, aki más, mint a vele érintkezők” – jelentette ki, a máskülönböző üdvözlendő program egyik jeles gazdája. Ezt olvasva szívszentem fel, hisz a hazai irodalomban való teljes járatlanságról tesz tanúbizonyságot, aki „egészen kivételes módon” méltatlanul megfélemez *Halasi Mária* – egykor korszakhatárt is jelző – gyerekregényéről, *Az utolsó padban* című (megfilmesítést is megért) munkájáról. Különböző, rég megérett már egy újabb kiadásra – tettem hozzá. Nos, úgy látszik, nyitott kapukat döngtettem, más is hasonlóan gondolkodhatott, hiszen a Móra Ferenc Könyvkiadó jóvoltából, nemrég negyedik kiadásban, újból polcokra került az apukájával és testvéreivel vidékről Budapestre költöző – életformát és ismerősöket váltó – *Lakatos Kati* története. Halasi Mária óriási beleérző képességgel látja, hogy mennyi megaláztatás érte és éri a még csak az általános iskola negyedik osztályát járó, ám odahaza – az anya nélkül maradt családban – az összes háziasszonyi teendők ellátását is több-kevesebb sikerrel ellátó kislány életét. Anélkül, hogy a történetet végigmesélném: a kirekesztettségől a befogadásig vezet az útja. Belső monológjai révén pontosan tudhatjuk, milyen értékes lélek. Túlszordul a szeretettől, és mégis bántják. Éhezik a szeretetre, és mégsem értik meg, apró, de annál jobban fájó gonoszkodás az osztályrésze. A kis olvasók azonban már akkor azonosulhatnak vele, amikor a regénybeli külső környezet még szörnyen, mostohán bántja Katicát. A gyerekek elégedetlenek tisztaságával, öltöztetével, hajviseletével, s sokszor furcsa viselkedését sem értik. Egyszer csak azonban – kiváló pedagógushoz sodorta az élet – minden a helyére kerül, repedeznek, majd leomlanak az előítélet vastag falai. Kati még más – a szeretetből szintén kirekedő – elesett rokonlélek felemeléséhez is mozgósítani tudja osztálytársait. Újból végigolvastam a regényt, s most is tisztelettel fejet hajtok a néhai szerző előtt. Azt ugyan nem tudom, hogy mit mondanak egy mai gyereknek a házfelügyelő, a kisdobos, az úttörő, a különálló tollhegy és más efféle fogalmak, abban azonban biztos vagyok, hogy változatlanul lélekrengető katarzisba, a másság értékeinek elfogadásába torkollik a történet. Egy mesekönyvnél mindig komoly szerepe van az illusztrációknak. A korábbi *Réber László*-rajzokat most *Zsoldos Vera* jóval maibb munkáira cserélte a kiadó, hogy ezzel is segítse a befogadás sikerét. A svédhoni előítéletekkel küzdő Katica és hazai társa, Lakatos Kati immár együtt munkálkodhat a közös és fölöttébb nemes célon. Mindez azonban nem feledteti, hogy egyikük szédületes földrajzi, másikuk óriási történelmi távolságban van a mai magyar valóságtól. A hazai cigány szerzők (talán csak *Lakatos Menyhért* „Kis táltos” című írását kivéve) egyelőre adások a cigány főszereplőjü, mai közegben játszó gyermeknovellákkal, gyerekkéregényekkel. Nem ad felmentést az sem, hogy magyar kollegáik sem írtak mostanában olvasható regényt legkisebb kortársaik élethelyzeteiről. Ha adhatok egy tanácsot: ezek megírását kellene szerföltött ösztönözni, pályázatokkal serkenteni, az oktatási és a művelődési tárcának.

(*Taikon könyve nem került kereskedelmi forgalomba, Halasi Mária „Az utolsó padban” című műve, minden nagyobb könyvesboltban kapható.*)

A Masszi Kiadó gondozásában jelent meg *Szűjjártó Csaba* „A cigány útra megy...” című tanulmánykötete. A

szerző a magyar cigányzenészek, kiegyezés előtti külföldjárásáról állította össze, több mint félezer oldalas munkáját. A korabeli sajtódokumentumok feltárására vállalkozott. Hogy ez mekkora teljesítmény? A magyar helyszíneken kívül Londonban, Párizsban, Brüsszelben, Berlinben, Münchenben, Amszterdamban, Rotterdamban, Varsóban, Brnóban, Prágában és Bécsben kellett hosszú heteket eltölteni a különböző hírlaptárakban, s a vizsgált korszak valamennyi elérhető folyóiratát végigböngészni egy-egy olyan hírért, hírnorzáért, ami Magyarországról érkezett cigányzenekarokról szól. Tűt keresni egy szénakazalban! Hihetetlen elszántság, akaraterő és szédületes kitartás szükségeltetik hozzá. A kötethez kapcsolt Sajtótár kilenc nyelven tartalmaz újságcikkeket zenészeink külföldi fogadtatásáról, sikereiről. Legkevesebb tehát ennyi nyelven kellett olvasni, fordítani, fordíttatni, ími. Széleskörű levelezéssel sikerült tovább bővíteni az anyagot: Groningenből, Drezdából, Velencéből és Londonból érkeztek az újabb és újabb értesülések. A számtalan sajtótémnek évfolyamaiból végül százhusz olyan újság találtam, amelyből meríteni lehetett. Lenyűgöző mennyiségű adat gyűlt össze. Sanyarú sors azonban a forráskutatóé, hisz ezernyi tény sem bizonyíthatja teljes mértékben az igazát, elég némi figyelmetlenség, esetleg egy ma még kallódó újság, vagy emlékirat előkerülése, s egy parányi sor bebizonyíthatja, hogy tévedett a következtetéssel. Ezért is mégelenül tisztességes Szűjjártó kutatói magatartása, amikor legfontosabb – az elsőre vonatkozó – megállapítása, *Lóczy Jancsi* és zenekara kapcsán, csak feltételes kijelentést tesz. „A Nyugat-Európában valószínűleg elsőként megjelent” magyar cigányegyüttesként számol be róluk. Valljuk be, a legtöbben nem is hallottunk Lóczyról, pedig ezek szerint – ha nem is túl sikeres – mégiscsak korszakos jelentőségű volt a magyar cigányzenélés történetében! Az 1834-ben Párizsban vendégeskedő, s onnan éhezve, gyalogosan hazatérő zenekaron túl, az első nagy kirajzás, a „hőskor” több főszereplője – *Dobozy Károly*, illetve a tánckarokkal turnező *Vesztér Sándor*, *Havi Mihály* és *Szabó József* társulata – is kevésbé ismert, pedig *Sárközy Ferenc* cigányzenészeivel együtt már az 1848/49-es magyar szabadságharc előtt tombolva ünnepelték őket Európa boldogabbik felén. A Haynau- és Bach-korszakban útra kelő zenekarokat már különös, kettős rokonszenv övezte: nemcsak a cigány virtuózokat, hanem a szabadsághős magyar nemzet képviselőit is tisztelték bennük. (Mint a feltárt tudósításokból kitetszik: mindegyik zenekarunk hangsúlyozottan magyaros öltözetben állt a közönség elé.) Kálódy Jancsiék a német országokban, Hollandiában, Franciaországban és Angliában, a győri Farkas Miskáék Varsóban, Bécsben, Prágában öregbitették hírnevüket. Részletesen taglalja még a könyv *Salamon János*, *Pongrácz György*, *Patikárus Ferkó*, *iff. Sárközi Ferenc*, *iff. Boka Károly*, *Balázs Kálmán*, *Bunkó Ferenc* és a győri *Vörös Jancsi* bandájának útjait, fellépéseit. Érdekes és fontos megállapítást hozott a kutatás a hangszerek vonatkozásában is. Az egykorú lejegyzések szerint a rézfúvósokkal fellálló cigányzenekar még ugyanolyan jellemző volt a 19. század közepén, mint a ma megszokott vonós-klarinétos-cimbalmos összeállítású. Dobozy Károly együttesében például – időnként hosszú és káprázatos szólókkal tündöklő – dobos is működött. Néhány létszám is megdöbbentő. Balázs Kálmán együttese például tizenkilenc cigányzenészből állt. A kötet különféle mellékletekkel: név-, hangszer- és helymutatóval, valamint egy negyvenoldalas képmelléklet és gazdag jegyzetanyaggal segíti az eligazodást.

Ha van igazi hézagpótló munka, akkor ez az. Olyan területen mutat fel kiemelkedő eredményt, amelyre eddig nem vezettek még kutatói lábnyomok. Fontos kézikönyv lehet tehát a korszak és a cigányzene kedvelőinek.

(A könyv a jelentősebb könyvesboltokban és könyvtárakban is hozzáférhető).

– Hegedűs Sándor –

Megemlékezések

Mindenkinek eleget tett a Roma Magazin szerkesztősége. Augusztus 4-én a Roma Polgárjogi Mozgalom budapesti megemlékezéséről adott tudósítást, ahol **Horváth Aladár** emlékezett, s szavá tette, nincs Magyarországon a Roma Holokausztnak egy olyan emlékhelye, ahol a cigányok bármikor meggyújthatnának egy gyertyát elveszett, elhurcolt szeretteik emlékére. Ez nem igaz. Nyíregyházán az Északi temetőben áll az a Cigány Áldozati Emlékmű, amelyet még 1993 április 23-án avattunk fel, és szentelte meg a nyíregyházi római katolikus prépost **Váradi István**, a református tiszteletes és az Izraelitai Hitközség küldötte.

Vörös műmárványon áll a hatalmas életkő, mellette az acélból készült öntött életkerék, s a téglalapalakú műmárvány előterében áll a vasváz aszfalt, melyben virágok mindig elhelyezhetők s előtte a felirat: **Anda le mudarde romengro seoripe! (Lelketek a mennyekbe szálljon)** A történelmet nem szabad hamisítani. Oly sokszor megjelent már újságban, tv-ben is, hogy a nyír-

egyházi volt az első cigány áldozati emlékmű, s mégis elhallgatják.

Augusztus 11-én a cigány áldozatokra Nagykanizsán is emlékeztek. A budapestin nem tudom kik voltak jelen, de az utóbbin az OCÖ vezérkarának egy része, a cigányügyi államtitkár, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke is.

Nem értem miért volt szükség a külön ünneplésre. Nem lehetett volna együtt emlékezni közös halottainkra? Ezek az aktusok emlékeztetnek a március 15.-ei ünnepségeinkre, amikor a kormánypártiak és ellenzékiek külön-külön emlékeztek meg az 1848-49-es forradalomról és szabadságharcról. Ne kövesse ezt a módszert a magyar romatársadalom! Nincsenek ilyen vagy olyan roma halottak. Csak halottak vannak. Valamennyiünké. Romák, a Holokauszt áldozatai. Együtt illik emlékezni rájuk.

F.K.

Cigány Félóra

Péli emlékszoba nyílt

Fontos, különösen e művészet és a társadalom világát foglalkoztató, érdeklődő és az eseményeket nyomkövető információkról tudósított az augusztus 15.-ei Cigány Félóra adásában **Varga Ilona** szerkesztő riporter. Amíg **Rácz Gyöngyit**, az Eötvös Társaság egyik vezetőjének méltatását hallgattam **Péli Tamás** festőművészről, aki maga is alapító tagja volt, s míg élt az elnökségben tevékenykedett, azon gondolkodtam, vajon mit szólna most mindehhez, a neki és róla szóló ünnepséghez, a munkásságából nyílt, s oly régen szorgalmazott emlékszobához a képző művészet, ahogyan ő jellemezte magát.

Művészet szeretők, mecénások, barátok, Péli rajongók sokat áldoztak azért,

hogy végre a Kossuth klubban megnyílhasson a Péli-emlékszoba a művész egész munkásságát ismertető és méltatva. Augusztus 7-én Emléknapot szenteltek Pélinek, aki egész életében arról álmodott, hogy összegyűjti a legtehetségesebb roma és nem roma fiatalokat, akik érdeklődnek a festészet világa iránt és tanítja őket. Ha ő ezt már nem is tudta megvalósítani, a nyomdokaiba lépett kortárs-tanítvány **Szentandrassy István** végzi nagy elkötelezettséggel, a most is működő kurzusán a Kossuth-klubban, Pesten. Rácz Gyöngyi mellett két alkotó nevét ki kell emelni, akik a legtöbbet tették a Péli-emlékszoba megszületéséért. Ők: **Lugossy Győző** és **Kerékgyártó István**.

A másik fontos esemény: augusztus 15.-én adták át ünnepélyes keretek között a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány Közéleti-díjait. Ezzel a kitüntetéssel ismerték el **Fátyol Tivadar** zeneszerző, több mint 30 éves szerzői munkásságát. Hasonló elismerésben részesült **Farkas Kálmán**, lapunk főmunkatársa is. A díjakat **Teleki László** romaügyi államtitkár és **Varga József**, a Kuratórium elnöke nyújtotta át. Varga Ilona a két kitüntetéssel interjúban emlékezett meg, s méltatta a közéletben végzett zeneszerző, illetve írói-újságírói munkásságát.

F.K.

Egy felejték

Én is azon szerencsés gyerekek közé tartozom, aki részt vehetett a Lungo Drom „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítványának szolnoki olvasótáborában. Izgatottan vártuk augusztus 9-ét (szombatot) a tábor kezdetét. Az első nap többnyire berendezkedéssel és ismerkedéssel telt. Vasárnap vendégünk volt **Hegedűs Sándor** irodalmár, aki érdekes történeteivel a cigány írók világába kalauzolt el minket. **Varga Ilona** a Cigány Félóra szerkesztője a rádióról mesélt. Hétfőn kézműves foglalkozáson vettünk részt. Mindenki nagyon élvezte a játékgúrá készítését. Személyesen megismerkedhettünk a híres Ferenczy-Noémi díjas **Szécsi Magda** képzőművésszel. Varázslatos színek segítségével szép képeket festettünk. **Kökény Kálmán** bűnmegelőzési főelőadó a közlekedésről és a drogfogyasztás megelőzésével kapcsolatban látott el minket hasznos tanácsokkal.

Kedd délelőtt a „BB”2 Öcsije látogatott el hozzánk. Sokat neveltünk együtt. Nagyon nyitott személyiség, örülök, hogy nemcsak a Tv képernyőn keresztül figyelhettem mindennapjait. **Kozák Pista** bácsi énekelni tanított minket. Volt szerencsénk megtekinteni **Lakatos Menyhért** „Átok és szerelem” című játékfilmjét.

„...varázslatos színek segítségével szép képeket festettünk.”

Hegedűs Sándor, a cigány művészetek világába kalauzolt el bennünket, Varga Ilona, a Cigány Félóra szerkesztője a műsoráról beszélgetett velünk.

Lisztfűjő verseny...

Kisvasúttal utaztunk a Szalajka völgyébe....

etetlen hét

Szerdán nagy nap várt ránk. Utunk Egerbe és a Szalajka-völgybe vezetett. Az egri vár mellett Éva néni vezetésével a képtárba mentünk. Hihetetlenül gyönyörű képek sorakoztak a falon. Nekem legjobban a velencei részlet tetszett. Megnéztük a hősök termét, majd lementünk a kazamatákba, ahol nagy örömünkre hűvös volt, mert nem bírtuk a hőséget. Említésre méltó talán az egyik felejthetetlen élményem a Szalajka-völgy. Kristálytisztán csillogó patak, zöld mező hatalmas fákkal, mintha azt akarták volna sugallni, hogy ők a völgy urai.

Másnap csoportos foglalkozáson vettünk részt. Délután vidám dalokat énekeltünk és táncoltunk. Ebben a táborban sokat tanultunk a cigány hagyományokról, szokásokról.

Szeretném mindenki nevében megköszönni ezt a csodálatos élményekben gazdag hetet. Külön köszönet illeti **Paksi Éva** nénit, aki a legtöbbet fáradozott, hogy itt lehettünk.

Farkas Veronika táborlakó

Vendégünk volt Dr. Öcsi a „BB”2-ből...

*Horváth Jancsi volt a tábor legjobb Júliája.
Az egyik vetélkedőn az volt a feladat,
hogy adják elő a Rómeó és Júlia
erkélyjelenetét a XXI. századra levetítve.*

A táborat a Magyarországi Nemzeti és Etnikai
Kisebbségekért Közalapítvány, a szolnoki Cigány Kisebbségi
Önkormányzat, az Impulzus Egyesület,
Eurofit Rekreációs Sportegyesület Szolnok,
és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatta.

*Kozák Pista bácsi énekelt, gitározott,
mi pedig a cigánytáncal próbálkoztunk....*

...de a discotáncban inkább otthon voltunk.

„NEM LEJÁRATNI KELL A ROMAPOLITIKÁT, HANEM CIVILIZÁLNI...”

Interjú Szécsi Magda íróővel: szerelemről, munkáról, politikáról.

– Azt gondolom Szécsi Magdát nem kell bemutatni, ismerik a könyvein a grafikáin keresztül. Aki mégsem ismerne, az sajnálhatja, hogy hiányos az alapvető irodalmi – képzőművészeti műveltsége, mert olyan különleges élményről marad le, ami semmi máshoz nem hasonlítható. Szécsi Magda nagyon ritkán szólal meg, nehezen ad interjút, szinte lehetetlen elérni: a telefont nem, vagy csak elvétve veszi fel, gyakran van úton, gyakran visszautasít felkéréseket interjúra, kiállításokra, és egyre ritkábban látni roma rendezvényeken. Nekem úgy tűnik kizárólag SMS-en érintkezik az emberekkel évek óta. Miért?

– Ernél fontosabb kérdésekre szeretnék válaszolni.

– Az ünnepi könyvhétre jelent meg a szolnoki Oktatási és Továbbképzési Központ Alapítvány gondozásában 13. kötete. Egy verses kötet, aminek a címe „Szívednek feszülve”. A kötet kívül-belül csodálatos. Engem megrendített szépsége, őszintesége, szenvedélye. Ön elégedett a kötettel?

– Ismerősöktől, pályatársaktól pozitív visszajelzéseket kaptam. Szépen beszélt a kötetről például a József Attila-díjas Furmann Imre, több roma művész is, de sorolhatnám Ferge Zsuzsa professzor asszonytól egészen a tiszaburai cigányemberekig bezárólag azokat, akiket megérintettek a verseim, a kötet szépsége, kivitelezése. Örömteli perceket szerzett Hegedűs Sándor írása is, ami itt jelent meg a Lungo Drom újság hasábjain. Köszönöm mindenkinek, aki ért vagy érteni akar, és köszönöm azt a sok-sok üzenetet, amiben boldogságot kívánnak nekem.

– Mikor jelenik meg a következő verses kötet?

– Nem tudom. Talán ha újra megcsókol a műzsám, de nem úgy tűnik...

– Ki az Ön műsája?

– Neve benne van a kötetben, csak össze kell olvasni az egyik versem kezdetét. Nem titok. A szerelemben nem szeretem a titkokat az álságosságot, csak ha írok, de akkor sem viszem túlzás-

ba, csak ha egy figura ábrázolása megköveteli a regényben, a mesében.

– Mi a szerelem?

– Nem tudom másoknak mi, nekem valami képszerű erotikus, lelki, szellemi átélés...

– Nem értem...

– Valami olyasmi ez, hogy ...becsukom a szemem... és „vakon” is átjuthatok egy kegyetlenül tűzforró, átalakító, jobbátévó alagúton, pedig egyhelyben

állok. Miközben tudatában vagyok annak, hogy ez a bizonyos, példászerű alagút én vagyok. Az én érzéseimből épül, lélegzik, vagy omlik össze, amiből vagy ép lélekkel kerülök ki, vagy nem! Még nem tudom, hogy a valóságban mi vár az alagút végén, és, hogy kijutok-e, vagy ki akarok-e jutni belőle... Félek. De akármilyen is ezt a szerelmet amit érzek. Mindenesetre, haladok... Mozdulatlanul. A szerelem úgy él bennem, mint egy életre szóló, halálos játék. Ahol nincs más, csak én meg ő, és csakis kizárólag mi lehetünk egymás lehetőségei!

– Van hobbi?

– Szeretek sakkozni, de csak magammal. Szeretem nézni a lovakat Zsámbékon vagy Szentendrén, vagy bárhol, ahol erre lehetőség van. A világból szinte minden érdekel. Legjobban talán az önkultúra köt le, ha van rá időm. Ennek a kultúrának jellemző sajátossága, hogy nagyot alkot mindabban, ami lelki élet: irodalomban, vallásban, filozófiában. De hát ezt mindenki tudja, szerintem ne ragozzuk.

– Rosszkedvű?

– Mitől lenne jókedvem? Másodpercenként megölnek embereket a földön, gyerekeket, nőket erőszakolnak meg... Emberek turkálnak a kukákban, és valahol valakik milliárdokat zsebelnek be. Tudom, ez az élet. Valakinek földbevált lyuk jut, valakinek meg tengerparti kastély. Jézus azt mondta, mindig lesznek szegények. Hiszek neki! De azt nem mondta, hogy ebbe bele is kell nyugodni, és nem változtathatunk rajta.

– Ön sikeres, elismert, támogatott művész.

– Örülök, hogy így gondolja, de tudnia kell, hogy sorban dobják vissza a pályázataimat, és, hogy a könyveimben jelzett támogatók zömében nem teljesítettek, csak a kiadóm bizalmán, hitén múlt, hogy feltüntette őket a könyveimben. Például 2001-ben az AB OVO-nál megjelent legjobb könyvem a „Töredéklét” nem kapott támogatást a Kisebbségi Közalapítványtól, arra hivatkozva, hogy nem cigányokról írtam. Nevük mégis szerepel a kötetben támogatóként. Ha férjművet nyújtok be, de mert cigányokról szól, kaptam volna támogatást. Minek nevezzem én ezt? És azt minek, hogy véleményem szerint hozzá nem értő emberek döntenek el, hogy méltó vagyok-e a támogatásra, a könyveim megjelenítésére. Az igaz, hogy én személy szerint nem pályázom, de az én műveim kiadására, bemutatására pályáznak kiadók, egyesületek, társulatok.

– Ön miért nem ír pályázatokat?

– Mert nem az én dolgom kérni! A hivatalok, alapítványok dolga lenne kérés nélkül adni, de buta adatlapok, kapcsola-

tok keresésével aláznának meg engem, ha hagynám! De nem hagyom! Tiszteljenek meg ők, kérjenek ők tőlem, ha minőséget akarnak. Sok kiváló roma művész megérdemelné kérés, koldulás, színjátszás, hűségeskü nélkül az állami felkéréseket, az állami ösztöndíjakat, de ezeket soha sem mi kapjuk! Se az államtól, se a roma hivataloktól, szervezetektől.

– **A Kormány roma szakembereket nevezett ki a minisztériumokba...**

– Ez helyes, már éppen ideje volt! De arról egyáltalán nem vagyok meggyőződve, hogy minden egyes kinevezett cigányember valóban szakértő-e, és hogy az őt megillető helyen van-e. Am, rendkívül felkészült tanácsadókkal, háttér emberekkel túlélhetik a napokat nagyobb botrány nélkül.

– **Önt nem kérték fel tanácsadónak?**

– Én író vagyok. Én cigány vagyok. Én „se rokona se ismerőse nem vagyok senkinek...” És nem is akarok az lenni! És amúgy is! Miért kérnék ki a véleményemet bármiről is? 800 ezer cigány véleményét sem kérték ki, mert minek?! Nekünk „jó” bárki – 8 általánossal is, vagy csúnya előélettel – gondolhatják a kormányok. És „jó”! Mert a romák nem vonultak a Kossuth térre tüntetni. És innentől szabad a vásár! És így lesz mindig, amíg a cigányok engedik, és nem érzik-értik meg saját erejüket, a kéz a kézben való, tömeges kiállítás, változtatni képes csodáját, akár vezetők nélkül is.

– **Rossz véleménnyel van a roma vezetőkről?**

– Van egy-két okos cigánypolitikus, de az okosságukkal nem érnek el semmit, ha a cigányok buták és módszeresen primitívságban hagytak, épp úgy, mint a nem cigányok és mint a történelem. Ez nem csak oktatáspolitikai kérdés – látva a diplomás szellemi, lelki analfabéták hosszú sorát – épp úgy nem, mint a tisztesség. Kár a mellüket verni egyes roma politikusoknak, hogy no lám ők milyen tisztességesek! A tisztességes ember eleve nem veri a mellét és nem fuvalkodik fel, mert erkölcsi tisztaságról ma is csak az beszélhet, akinek nem volt lehetősége bűnbeesni! Aztán itt van a gyengeség. A romavezetők gyengesége ott is meglátszik, hogy mi cigányok, még ma is csak lakosok vagyunk, de nem nép! Hogy mi cigányok ma sem a saját történelmünket éljük, hanem másokét próbáljuk túlélni... Itt minden előfordulhat **Medgyessy** jószándéka ellenére is, aki szerintem maximálisan közelít és engedékenyen közelít a cigányokhoz. De nem volt még kormány Magyarorszá-

gon, aki ne tudott volna felmutatni valamit, amit a romákért tett. Legfeljebb mi romák ezt nem vettük észre, mert azzal voltunk elfoglalva, hogy néztük ahogy egyik cigány víz alá nyomja a másik cigányt, mert annak valamivel jobban ment sora. Itt egyik cigány nyílt színben lerasszisztázhatja a másik cigányt! És elárulhatja a másikat, a fajtája belit: pénzért, hatalomért, öngyűlöletből! De kinek az érdeke, hogy sakálökká legyünk és felfaljuk egymást?! Istenem! Mi elfogjuk pusztítani magunkat! És akkor már nem is lesz kiért megváltoztatni a kisebbségi és a választójogi törvényt...

– **Belerázkódtam abba, ahogy a jövőt eszelte...**

– A lehetséges jövőt.

– **Annál is inkább, mert országos botrányra sülyedt az OCÖ-ben az elnöki pozícióért folyó harc. Ön mint gondol erről?**

– Azon túl, hogy minden idegszállammal éreztem, hogy így lesz, észrevettem – mint minden gondolkodni képes ember – hogy ha az egyén nem akar önmagáról valamit tudni, tudomásul venni, akkor mindig elkezd másoknál rombolni, helyett, hogy önmagát építené fel, a saját és egy igen csak rászoruló népcsoport érdekében. Az öntisztulási folyamat rendkívül fontos! Nagy belső szabadságot, tisztánlátást, bátorságot és türelmet igényel, a személy, a közösség, és a kormány részéről is. Ez utóbbinak egyetlen dolga van OCÖ ügyben, hogy ne szőljon bele a történetekbe.

– **És ilyen helyzetben mi a dolga a cigányoknak, ha nem politikusok?**

– Azt gondolom, hogy szólaljanak meg, ha birtokolják az igazságot, ha merik birtokolni az igazságot. Általában nem merjük... Merészségünk a hallgatásig jut el! De a hallgatás még mindig tisztességesebb, mint mások áltatása, tudatos félrevezetése. A romavezetők pedig vizsgálják meg saját lelkiismeretüket, saját rátermettségüket, majd a céljaikat, és az utat, amin a célokat elérhetik mi értünk! És nem öncélúan, hogy márkásabb autót, luxusnyaralót vegyenek. Remélhetjük-e, hogy ezt már megtették a választások előtt, és így már csak a munkára kell koncentrálniuk? Reménykedjünk!

– **Egy televízió műsorban elhangzott, hogy a cigányok egészségügyi helyzete rontja a magyarországi egészségügyi statisztikát. Ön szerint is?**

– Persze, hogy rontjuk, de nem azért, mert ez nekünk cigányoknak az életcélunk! A minap láttam, hallottam a TV-ben egy rendkívül jól táplált, Kalifor-

niában lebamult embertől, hogy „a cigányok sündisznót, dögöt meg ilyesmi szart esznek...” A cigány szószóló valahonnan kukutyinból bocsánatkérően vállaltvont és nem szólt egy szót sem! Dühös lettem, hogy ilyen cigányvezetőcskét választottak riport alanyul, csak azért, hogy megalázhassanak bennünket.

– **Ön mit válaszolt volna a helyében?**

– Biztosan nem vontam volna vállat, hanem érthető, szép magyarsággal elmondtam volna, hogy ha lenne biztos és elegendő megélhetési forrása minden roma családnak, akkor nem rontanánk a magyar egészségügyi statisztikát, mert mi is tudományosan ügyelnénk arra, hogy egészségesen táplálkozzunk...

– **Ha most itt ülne Ön előtt az összes magyarországi roma politikus, miről beszélne nekik?**

– Nem sokan ülhetnének elém, ha azt nézzük, hogy szerintem ki számít – az én értékrendem szerint – cigány politikusnak. De bizonyára lenne mit mondanom. Például, hogy az erőszak idegen tőlünk. Ne tanítsanak ölni se szóval, se gondolattal, mert a cigányember eredendően szívélyes és szereteteli, még akkor is, ha nagyhangon műveli ezeket. Elmondanám, hogy minden politikus visszahívható és ellenőrizhető. Hogy minden ember szeretné fontosnak érezni magát, mi cigányok is. Ez könnyen elérhető lenne, ha kikérnék a véleményünket legalább akkor, ha a mi életünkéről van szó. De erről nem csak ők, a romavezetők felelkeznek meg, hanem a kormányok is. Elmondanám azt is, hogy nem lejártni, kinyími kell a roma politikát és politikust, hanem civilizálni. Erre pedig csak az képes, az a roma politikus, aki el tudja érni tehetségével, hitelességével, tudásával, tisztaságával a közmegegyezést, és nem enged teret a káosznak, amiből ma sokan megélnék. Elmondanám, hogy véleményem szerint 800 ezer cigányból 700 ezer cigány éhezik és retteg! Retteg a holnaptól, a létbizonytalanságtól, a téltől, az éhezéstől, a kilakoltatástól, a gettósítástól, az előítéletes pedagógusoktól, orvostól, hivatalos szervektől, retteg a felelőtlen cigány politikusoktól, és még sok mindentől! Retteg a rettegéstől! Retteg. Mert ember. És ez is az ő felelősségük, nem csak az, hogy meglegyen minden haverjuknak a parlamentre belépő!

– **Van kedvenc politikusa?**

– Van.

D. Faragó Enya

A Katolikus Egyház cigánypasztorációja

A Vándorlók és Útonlévők Pápai Tanácsa V. Cigánypasztorációs Világkongresszusát tartotta július első hetében a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, Piliscsabán.

A Magyar Katolikus Püspöki Kar a kongresszus előzményeként májusban országos katolikus cigány találkozót is szervezett Budapesten.

– Az én életemben a hit nagyon nagy változást hozott. Ismertem én azelőtt is Istent, de nem vettem komolyan, nem tudtam az életét, nem tudtam, hogy miért halt meg értem – meséli **Ádám János**, aki a szendrői cigány gyülekezettel érkezett Budapestre. – Azelőtt goromba voltam, nem törődtem úgy a családdal,

mint most. Rómában is jártunk, ott ahol a pápa Szentmisét adott. Ott valami csodálatos dolog történt. Ott éreztük meg, hogy az Isten nagyon jó, szeret bennünket is, cigányokat. Tehát úgy kell elfogadnunk magunkat, amilyenek vagyunk, ahogy ő teremtett bennünket.

Idén májusban katolikus cigányok

országos találkozóját rendezték meg a Gyömrői úti Országos Cigány Információs és Művelődési Központban.

A találkozót a Magyar Püspöki Kar szervezte, melyen körülbelül ötszáz fő vett részt. Hazánk minden részéből érkeztek cigányok, hogy megismerkedjenek egymással, a gyülekezeti élet

„Ez az alkalom jó lehetőséget adott arra, hogy együtt imádkozzanak, közösen dicsőítsék az Urat a cigányzene elemeinek felhasználásával.” Fotó: Nyári Gyula

örömeivel és gondjaival. Ez az alkalom jó lehetőséget adott arra, hogy együtt imádkozzanak, közösen dicsóítsák az Urat a cigány zene elemeinek felhasználásával. A szendröládi gyülekezet a Tékozló fiú c. evangéliumi példázatot színpadi jelenetként dolgozta fel.

Erre a találkozóra a Cigánypasztorációs Világkongresszus júliusi megrendezése előtt került sor. Az egyházatyák itt tájékoztatták cigány híveiket arról, hogy milyen munkát folytatnak a cigányok egyházba való integrálása érdekében.

A cigányok vallásossága mindenhol az adott ország vallásához kötődött, és kötődik ma is. De ez a vallásosság többnyire külsőségekben mutatkozott meg, úgymint keresztelezés, vagy temetés.

Ennek ellenére évszázadokon keresztül az egyházak látókörén kívül esett a társadalom peremére szorult népcsoport hitéletének feltámasztása. Történelmi egyházaink képviselői nem tekintették missziós feladatuknak, hogy a nyomorúságos körülmények között élő embertársaikon segítsenek, hogy valódi keresztény hitre vezessék őket.

Pedig a hit hallásból van, a hallás pedig Isten igéjéből – állítja a Szentírás.

A Római Katolikus Egyház csak a II. Vatikáni Zsinat idején, 1967-ben fogalmazta meg első ízben az úton lévők, nomád népek pasztorációs programját. De az Egyház még ekkor sem tudott igaz szívvel a romák felé fordulni.

Ellenben a múlt század hetvenes éveinek elején sok, akkor még szektának minősített keresztény közösség teljesített térítő szolgálatot a cigányok körében. Munkájuk eredményeképpen sorra alakultak az ország különböző részein cigány gyülekezetek. A megtérésük után életmódjukban olyan óriási változások következtek be, amelyek azelőtt elképzelhetetlenek voltak. A gyors szellemi fejlődés egyben a felemelkedés lehetőségét kínálta. Ennek következtében egy minőségében egészen más életforma kialakítására

törekedtek a cigány családok, nem kevés sikerrel.

Ma már nem csak a különböző keresztény felekezetek, úgy mint a Pünkösdi Egyház, Jehova Tanúi, Hit Gyülekezetek, és más szabad keresztény egyházak, stb. vezetői és tagjai tartják személyes felelősségüknek a cigány missziót, hanem a történelmi egyházak is igyekeznek kivenni részüket a munkából világméretű léptékekkel.

Idén júliusban immáron ötödik világkongresszusát tartotta a Vándorlók és Útonlévők Pápai Tanácsa. A kongresszus helyszínül Magyarországot választották, így elismerve azt az áldozatos munkát, amelyet a magyar Katolikus Egyházak fejtenek ki a romák pasztorációjának területén.

A tanácskozási százhetven országból érkeztek meghívott előadók, szerte Európából, Ázsiából és az amerikai földrészről is. Közöttük számos cigány lelkész, teológus vett részt az egyhétig tartó konferencián. Az indiai cigányokat **Mathias Bhuriya** atya képviselte. Bhuriya atya elmondta, hogy Indiában körülbelül nyolcmillió cigány él, egy részük még ma is vándorló életet folytat.

– Amikor megérkeztem Magyarországra, és láttam a cigány fiúkat és lányokat táncolni, úgy éreztem magam, mintha otthon lennék. Annyira megragadott, hogy elterveztem, vizszatérék ide, és írok egy könyvet róluk angol és hindi nyelven. Szeretném megtudni, hogy mennyit öriztek meg az európai cigányok az indiai cigányok kultúrájából – mondta az atya, aki egyébként antropológiát és etnográfát is végzett.

Az előadások témája az egyház és a cigányok, a közösségi lelkiség felé vezető utak lehetőségeit vizsgálta.

– Nagyon meglepő volt számomra mondta **Majnek Antal** munkácsi püspök, – a hasonlóság a problémákban és az örömekben. A beszámoló alapján úgy látom, hogy a cigányok mindenhol a világon, Indiától Magyarországon át, az Egyesült Államokig őrzik a szokásaikat, hagyományait. A lelkipásztorok, kateké-

ták (vallásnádók), akik már több éve foglalkoznak velük, a cigány közösségekben felfedezik azokat a pozitív jellemzőket, amelyek a saját közösségeikből már hiányoznak. Például a gyerekek szeretete, a szülők tisztelete, a családok nagysága, erőssége, a rokonokkal való kapcsolat, szolidaritás. És az is, hogy milyen nagy jelentőséget tulajdonítanak az ünnepeknek, hogy mennyire készülnek az ünnepre. Éppen ezért a liturgiában is, ők más-képpen szeretnék ünnepelni.

Minden előadó az inkulturációt említette, azt, hogy igazából ne akarjuk őket felemelni, hanem mi legyünk azok, akik tanulunk tőlük, s mi emeljük be az ő kultúrájukat az egyház kultúrájába.

A világkongresszuson politikai jogi és oktatási problémákkal is foglalkoztak. Megfogalmazták az egyház jelentős szerepét a nevelés területén, a jogainak védelmét a vándorlás és az integráció folyamatában, valamint a tömegtájékoztatási eszközök felelősségét a szolidaritás és tolerancia kultúrájának kialakításában a cigány népességgel szemben.

Az evangélium, az örömhír hirdetése, mely életre kelti, feltámasztja a hitet, amely elvezet a szentségekhez, a katolikus közösségbe való beilleszkedéshez, a közösség misztériumához. Mindenkinek, aki a cigányok lelkipásztorkodásával foglalkozik, arra kell törekednie, hogy minél több cigány legyen közülük hitoktató, lelkipásztor, vagy szerzetes.

A kongresszus különös figyelmet fordított arra, hogy lehetőleg cigány nyelvű legyen a liturgia ott, ahol cigány anyanyelvű közösségek vannak.

Országos katolikus cigány találkozót ősszel ismételtlen összehív a Magyar Katolikus Püspöki Kar. Akkor számolnak be a kongresszuson jóváhagyott döntésekről, és ismertetik azt a felhívást, melyet a világ közhatalmainak képviselőihez intéztek, hogy tartsák tiszteltben és védjék meg a cigány nép jogait.

Kalla Éva

„A cigányok fogadtak el leghamarabb bennünket”

Beibei 25 éves kínai lány. 5 éve költözött családjával Budapestre, ahol vendéglőt nyitottak.

Szigorúan speciális. Kínai ételeket tálalnak fel vendégeiknek, akik ajándék papírlapokkal és mindig jóérzésekkel távoznak.

Beibei vidámnak és elégedettnek tűnik. Mosolyogva beszélt életéről, de előtte megkérdezte, hogy menni tudok Kínáról. Elmondtam azt a keveset, amit Kínáról tanítottak az iskolában, hogy fővárosa Peking, hogy pénze a iüan, hogy sok nagy folyója van de én csak egyet tudok helyesen kimondani.

a Jangce-t, hogy a Kínai költészet nem ismeretlen Magyarországon, hiszen több magyar neves költő lefordította őket magyarra már a 30-as évektől, a Kínai Nagytalról pedig mindenki hallott. Beibei tapsol, tapsikol. Tetszik neki amit mondtam. Én meg szégyeltem, hogy szinte semmit sem tudok...

– Kislánként jöttem el Kínából, alig is emlékszem valamire, én is felnőttként tanultam meg mindent Kínáról – nyugtat meg Beibei és így folytatja. – Tajpejben születtem, mint apám, anyám, nagyapám meg minden rokonom. Nem tudom pontosan miért vágtak neki a szüleim a világnak, de gondolom a tanítók ott sem gazdagok. Németországban éltünk, ott végeztem el az iskoláimat. Már Berlinben is vendéglőnk volt. Aztán, bár jó volt ott, mégis átköltöztünk Lengyelországba. Nehéz volt újrakezdeni... Nem fogadtak bennünket túl szívesen az ottaniak, se az előbb letelepedett Kínaiak. Átmentünk

Ukrajnába, de két év után elég volt, képtelenek voltunk megszokni az ottani állapotokat. Végül 1998-ban Magyarország mellett döntöttünk, mert jókat

mondtak az országról. Hogy könnyű vállalkozni, szép, kultúralt, igényesek az emberek, nem gyűlölik az idegeneket, és hát Kodály, Bartók világhírű, és az

Mongolian

Gelao

KÍNÁBAN 56 ETNIKAI KISEBBSÉGI CSOPORT VAN.

Miao

Manchu

Mulao

ország földrajzilag is szerencsés helyen fekszik, mivel Európa szíve, ami a művészeteket, főleg a zenét illeti. És ahol a zenét becsben tartják, ott a vendéglők soha sem üresek. Hát, ezért jöttünk ide, és nem csalódtunk.

Problémáink, nyelvi, kulturális és egyéb persze voltak, de minket a családdal, a cigányok fogadtak el leghamarabb. Sokan járnak hozzánk vacsorázni, és nem idegenkednek tőlünk, mi sem tőlük. Nekem kimondottan tetszenek a cigányok. Sokáig azt hittem, ők az igazi őslakos magyarok, de aztán mondták, hogy ők egy nagyon harcos kisebbség, akik tudni akarják, hogy mi miért történik velük, és a kíváncsiság vagy hogy is mondják, a jogi... a jogiharc emberei. Pedig nagyon szegények. De nem akarnak szegények lenni, mert ez nem jogos. Ezzel én egyet tudok érteni, és mindig sok ételt teszek a tányérjukra. A múltkor egy cigánylány adott egy cigányzenés kazettát... Azt a

CD-t, és szoktuk hallgatni a Ternyipe muzsikát sok kínaival este.

Kínában is van kisebbség. Sok van, de békében élnek. Olyan etnikai csoportok vannak, mint a Manchu, Miao, Tibetan, Naxi, Tajik, Gelao, Mongol, Mulao. Ukrajnában sokan azt mondták, hogy mi Kínaiak egyformák vagyunk. Ez nem így van. Senki nem egyforma a másikkal, akár hol él, mert az ember az ember, de mind más. Nem csak arca vagy a lelke, más a gondolat is ott benne. Mi ezt tiszteljük. A cigányok is tisztelik, és a színes emberek is tisztelik. Milyen vicc... vagyis nem azt akartam mondani, hanem hogy milyen érdekes, hogy aki más a sokak között, az tiszteli. Érted?

Hosszú évig tanultam a magyar nyelvet, de most is tanulom. Jó nyelv, sokat lehet vele mondani kevés szóval. Ugráltam az első mondatomtól amit megértett egy magyar, olyan boldog voltam. Azt mondtam neki: Szia! Mit adjak Önnek ma? És ő azt mondta: Ma is illatocsirkét. Hát ennyiből is láthatod, hogy mi tiszteljük a magyarokat, mert akarjuk beszélni a nyelvet, ami az övék...

Igen. Ha a munka engedi összetalálkozunk más kínaikkal, de nem sokszor, inkább a család és a rokonak vannak együtt. Sokat dolgozunk. Dolgozni jó. A cigányoknak is jó dolgozni, csak tudom ám, hogy nincs mit, mert mondták a tévében...

Az Unióba belépés is jó! Nagyon jó! Lesz majd gazdagságra lehetőség és szabad utazás mindenkinek, ha van bátorság

minden magyarban. Mert ti mondjátok, nem repül bele a sültcsirke a szájatokba, meg kell csinálni azt, hogy bele menjen. A kínai megcsinálja, nem fél és belemegy a szájba...

En örökre itt akarok élni. Nekem tetszik itt. Mire megöregszek, nem lesznek semmiféle határok... De kínai maradok mindig, mert az belül van az emberbe, nem a határok mondják, hogy te ki vagy, mi vagy...

Rólam fotót? Nem! Inkább olyan képet mutass, amin látszik, hogy a kínai ember szép, jó és kultúrált, és nem az öserdőből jöttünk, ahová csúnya kopasz fiú küldene vissza minket. De nem ám cigány az a kopasz, ne hidd! Minket nem küldenek majmok közé a cigányok, csak ilyen kopaszok. Néha. De nem baj ám. Itt sok jó ember él és kevés a rossz. Hogy mitől jók? Így lettek megszületve, mert ez Kodály és Bartók országa, hát ezért...

– Köszönöm, hogy beszéltél magadról Beibei. És köszönöm a Kínáról szóló kis könyvet is, majd ebből válogatunk csodaszép fotókat Kínáról és a kínai emberekről.

– Jó volt nekem is...

– Hogy mondják kínaiul, hogy szia?

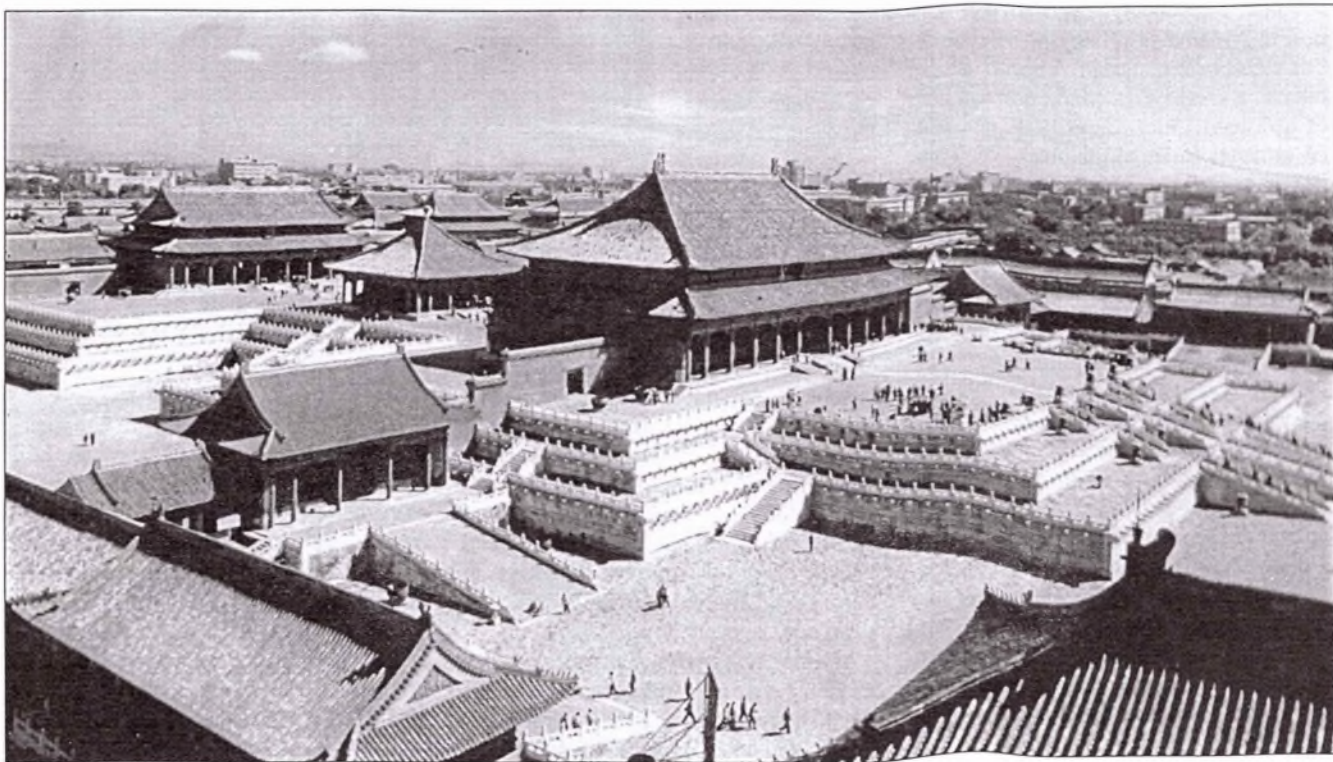
– Nyiha.

– Nyiha?

– Valahogy így... kicsit lágyabban ejtsd...

– Jó. Megpróbálok... És Beibei, hogy mondják azt kínaiul, hogy...

Szécsi Magda

Szárnyalj magasra!

Biztató gondolatok Ficz Mária Töredékek című könyvéhez

Döbbenetesen megható, szív-
szorító, az embernek a lel-
két is felkavaró nyílt vallo-
mások történései elevened-
nek meg egy serdülő, fel-
cseperedő, s érett nővé váló
cigánylány, nevezetesen Marica sorsáról
és magára találásáról, **Ficz Mária**
Töredékek c. kötetében, amelyben levéltö-
redékekben vall „Kedves Barátnémnak!”,
akit, mint az írásokból kiderül, a leg-
közelebb állónak érez magához.

Látni és érzékelni lehet, hogy a tudatos-
ság hatotta át e gyönyörűségeket meg-
alkotását, s ez mindenképpen az ötletet
adó **Paksi Éva** szerkesztő belső érzelm
világából fakad, melyet **Szabó Éva** bo-
ritótervébe öltöztetett. Meghatóan szép ez
a címlap, vonzza az olvasót, kíváncsivá
teszi. És aki elolvassa, nem is csalódik.
Olyan dialektikus egység uralja a belsőt a
külsővel, mint az alkotók szándékát.

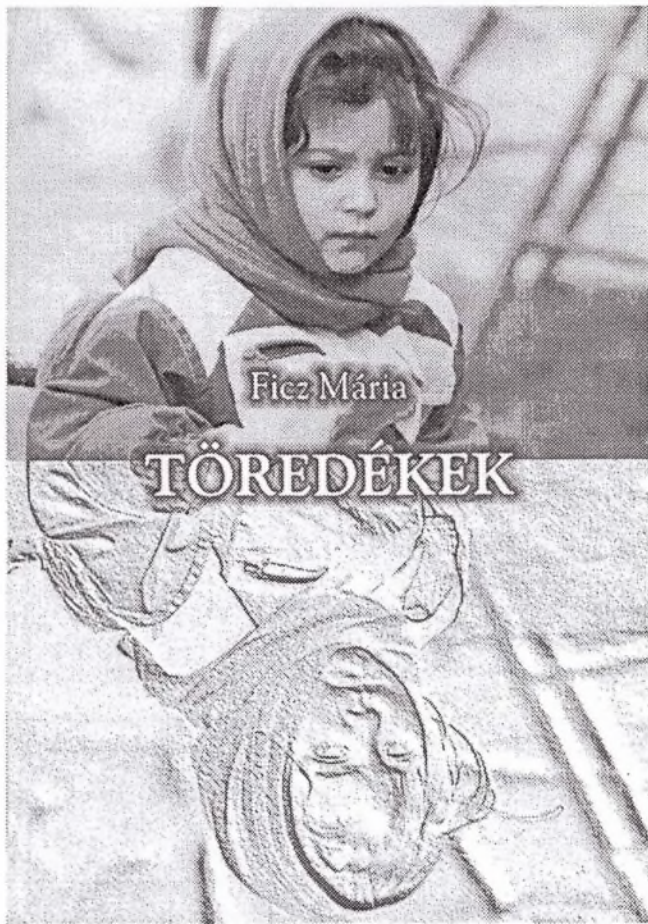
Újszerű ez a levéltöredék formában
megírt vallomás, de mindenképpen hatá-
sos, mert a két cigánylány, Marica és Klá-
ri, a nagymama és a nagyapa világát ve-
títik elének szűzen, tisztán. A borító hátul-
oldalán a szerző Ficz Mária portréja alatt
ez olvasható: „Ficz Mária 1958. január 4-
én született Berettyóújfaluban... A Töre-
dékek az első prózai próbálkozása, mely
(az általam is szívemben hordott és
szeretett cigányköltőnő testvérem) Szécsi
Magda író inspirálására született.”
Remélem, hogy Ficz Mária és Szécsi
Magda lelki egymásra találása még sok
szép vallomással fog bennünket gyönyör-
ködtetni. És csak köszönni lehet, hogy ezt
a véletlenekből törvényszerűvé válás
egymás inspirálására hat. Ebből a kötetből,
levelekből az is kiderül, hogy rokon-
lelekről van szó, akiknek az életútjuk
sokmindenben hasonló.

Új, szép, tragikusan őszinte művel gaz-
dagodott a hazai cigány és magyar iro-
dalom a Töredékek által. A mű bevezető
levele tragikus sorsú lány elindulását jelzi.
A gyerek cigánylányt hazafelé menet
egyik este három férfi követi és „végig
mennek rajta”, megerőszakolják. Ez az

esemény kíséri
egész felnőtté válá-
sát. Leírja, nem is
olyan nagy meg-
döbbenéssel fogadja
a történeteket Marica
nagyanyja. Mint
öreg cigányasszony
valamiféle teát ad
neki, forró vízben
fürdeti meg, ki tudja
mit tesz bele, s csak
annyit mond: „leg-
alább gyereked ne
legyen.” S, mintha
megátkozná saját
unokáját, Marica
gyermektelen ma-
rad.

Fokozatosan dőb-
ben cigányságára, az
iskolai piszkálások,
megaláztatások, a
tanár viselkedése
egyértelművé teszik,
melyik világból ér-
kezett. Szerelmi
kapcsolatai sikerte-
lenségek sorozata, s
mégsem alkuszik
meg a világgal. Ér-
tékes ez a kötet azért
is, mert a jelenkorban is tapasztalható
látens és nyílt cigányellenesség epizódjait
is elének tárja, bizonyítva: korántsem olyan
egyértelmű társadalmi elfogadottságunk.
Megrázza leánytestvére, Klári elvesztése,
aki autóbaleset áldozata lesz. Lassan meg-
ismeri nagyanyja igazi énjét, a nagyapa
szeretetét. A rajzolás, a festészet felé fo-
dul, abban leli örömét. Erről így vall:
„Bánatomat, fájdalmamat vagy örömeimet
elmondani nem tudtam, de arra képtelen
voltam, hogy valamilyen formában ne
fejezzem ki. Ilyenkor került a kezembe az
ecset vagy a ceruza.”

Maricát a gyermekáldástól megfosztotta
az élet, s már nem kutatja az okát, a mi-
értjét, hogy kinek vagy kiknek a bűnei
miatt bűnhődik. Lelke mélyén mindig

vágott arra, hogy átölthesse egy kicsi
gyermeki kar, hogy hozzá simulhasson
puha fejcskájával és mondhatta neki:
anya! Hogy mindazt megadhatta neki,
amit ő soha nem kapott meg.

Meghatóan szép sorokkal búcsúzik ba-
rátnőjétől. „Magamat kerestem egész éle-
temben, a rövidre zárt világomban. Már
kitérülök látszik ez a világ. Megnyílik
előttem az út, rajtam múlik elindulok-e
rajta, képes leszek e a lehetőséggel élni,
amelyet általad, tőled kaptam drága ba-
rátnóm!”

Képes leszel rá, csak erősen akard.
Szárnyalj magasra, valamennyiünk örö-
mére és boldogságára. Rokonleleked, az
egyvérből valók segítenek az úton.

Farkas Kálmán

Évfordulók - események

Vészesen kurta már az idő, ami augusztusból hátra van. Még néhány nap és kezdetét veszi a 2003/2004-es tanév. Most is minden csatazajtól hangos. A jászladányi különiskola – a cigányok beíratása körüli méltánytalanságok – ismét felkorbácsolták a kedélyeket. Az elkülönített-elkülönülő oktatás, a szegregáció általános ellenérzéseket kelt. Az Oktatási Minisztérium ettől a tanévtől kezdődően külön kvótákkal támogatja azon iskolákat, amelyek felszámolják külön cigány osztályait, s visszatérnek (rátérnek) a közös (integrált) oktatásra-képzésre. Így vagy úgy, de idén – különböző becslések szerint – 70–90 ezer cigány származású tanuló foglal majd helyet a közoktatási intézmények padsoraiban. Ez igen nagy szám, s ma már a család és a társadalom számára is természetes, hogy mindegyik roma fiatalnak ott a helye.

Valamikor azonban ez korántsem volt így. Az első nyom, amely iskolában tanuló cigányokhoz vezet minket, 1695-ből való.

Szőnyi Nagy István ekkor kinyomtatott „Magyar Iskola, melynek mesterségével az okos és szerény tanító kiváltképpen az idősbeket írás, olvasásra XII órák alatt megtaníthatja” című munkájában megemlíti, hogy a kolozsvári reformata ekléziában – ahol módszerét alkalmazták – „néhány cigányok is vannak, kik tanulásra édesedvén szépen olvasnak, némelyek írnak is”.

A cigány gyerekek oktatásának törvényi szabályozása először azonban csak „felvilágosult abszolutista” uralkodóink: Mária Terézia és II. József országlása idején merült fel. Mindketten a kóbor cigányok letelepítésének egyik eszközét látták benne, s ennek érdekében még a kegyetlen megoldásoktól sem riadtak vissza. Egy 1773-ban hozott rendelet szerint a két évesnél idősebb és tizenkét évnél fiatalabb cigány gyermekeket el kellett választani a szüleiktől és ki kellett adni az erre vállalkozó parasztokhoz őket, hogy mindaddig neveltessenek, amíg munkaképesé nem válnak. Mindezt, gyermekeként és naponta 3 krajcárt fizetett az államkincstár az érintettek kezébe. (El lehet képzelni az iszonyatot, hogy mit jelenthetett egy szülőnek így megválni a gyermekétől, s hogy azoknak micsoda traumát okozhatott ez az állami, intézményesített gyermekrablás.) A rendelet ugyan kötelezővé tette a plébánosoknak, hogy a cigány gyerekeket tanítsák, miként a céheknek is, hogy a tizenkét évnél idősebbeket inasoktatásra felvegyék, de az esetleges eredményekről még kőszá adatok sem maradtak fenn. Arról azonban több forrás is szól, hogy a gyermekek többsége csakhamar megszökött felbérelt nevelő szüleitől, így a rendelet hatástalan maradt. **II. József** 1783. október 9-én kiadott rendelete, amely a cigány gyerekek iskoláztatását ingyenessé tette és felügyeletét a helyi lelkészekre, papokra bízta, szintén nem vezetett eredményre. Sokáig úgy tűnt, senki sem érdekelt a cigányrajkok felokosításában.

Volt azonban néhány nagylelkű férfiú, aki mindenképpen érdemes arra, hogy neve ne merüljön feledésbe, sőt a mai cigányság körében is közzismertté legyen. Az egyik ilyen személyiség **Kopácsy József** hercegprímás, aki az 1850-es évek elején alapított Érsekújvárott iskolát kimondottan a cigány gyerekek tanítása céljára. Érdeklélt akarta tenni őket az iskolába járásra, azt akarta, hogy jól érezzék magukat az intézmény falai között. Ezért aztán

„minden cigány gyermek, aki iskolába járt akart, új ruhával, naponként kétgarasos cipővel, könyvekkel és más ajándékokkal látattott el.” Az eredmények azonban – finoman szólva – nem álltak arányban ezekkel a ráfordításokkal. Erről egy későbbi feljegyzés családostan így ír: „a cipőket a cigány-diákok önző szülőiknek hordták, a ruhát nem az iskola padjaiban, hanem a Péró porában koptatták el; s a lányok pár nap múlva, a fiúk amazok után egyenkint elmaradoztak...”. A kísérlet megbukott. 1856-ban azonban ismét ebben a felvidéki városban kezdett működni egy cigányiskola – mégpedig a Péróban, a cigánytelepen. Ezúttal **Mennyei József** királyi tanácsos és tanfelügyelő állt a kezdeményezés élére. **A Farkas Ferdinánd és Bachta János** káplánokkal közösen megvalósított iskolában harminc cigány diák (fele lány, fele fiú) tanult. Elsősorban írás-olvasására és számolásra okították őket, de zenc- és énekkórájuk is volt. 1858 januárjában arról tudósított az egyik

hírlap, hogy az első két tanuló elvégezte az érsekújvári cigányiskolát. Mindkét cigánylány szolgáló akart lenni, s számukra a Farkas Ferdinánd plébános úr, hirdetés útján keresett cselédi állást. Ez a jelenleg ismert utolsó adat az iskola életéből. A következő évek valamegyikében az intézmény aztán szép csendben kimúlt.

Feltétlenül említést érdemel **Hám János**, szatmári érsek 1857-ben alapított cigány iskolája is, amely azonban rövid működés után szintén tanuló nélkül maradt. Bebizonyo-

sodott, hogy központi, kötelező érvényű és következetesen végrehajtott szabályozásra, állami beavatkozásra van szükség. 1868-ban az Eötvös-féle népiskolai törvény (1868. évi XXXVIII. törvénycikk) általános tankötelezettséget vezet be 6–12 éves korig, intézkedett a községi népoktatási intézetek felállításáról, az iskolák állami felügyeletéről. A törvény kimondja, hogy „minden növendék anyanyelvén nyerve az oktatást”. Törvény ide, törvény oda: cigányul persze széles e hazában ezután sem tanítottak sehol. A cigány nyelvet a gyakorlatban nem tekintették anyanyelvnek, s a cigány gyerekek beiskolázását is igyekeztek elismisíolni. Eötvös becsületére legyen mondva, hogy látva a folyamatot, körlevéllel fordult a tankerületek vezetőihez, felhívva figyelmüket e hiányszórág sürgős orvoslására. Az „egyházi s világi tanemberek, tanügybarátok, néptanodai tanítók és tanítójelöltek használatára” a törvény gyakorlati megvalósítása érdekében kibocsátott „Nevelés és tanítást” című könyve megírását Eötvös egyébként a kalocsai tanítóképző egyik akkori tanára, Mennyei József bízta. Arra a Mennyeire, aki – mint tudjuk – korábban az érsekújvári cigányiskolát alapította-vezette.

Igaz, hogy továbbra is magyar nyelven folyt a tanítás, igaz hogy a cigányok ellenállása és vándorlása miatt, körükben még hosszú évtizedekig nem sikerült teljes egészében érvényt szerezni a tankötelezettségnek, de évről-évre így is egyre több cigány fiatal dicsekedhetett írni és olvasni tudásával. A mostani iskolások szépapái már erre is roppant büszkék lehetnek. Hosszú volt az út odáig!

– Hegedüs Sándor –

A Magyar Televízió Rt. Regionális, Kisebbségi és Határontúli Főszerkesztőség 2003. november 14-én rendezi meg *a III. MAGYARORSZÁGI NEMZETISÉGI FILMSZEMLÉT.*

Helyszín:

Budapest, Művész Mozi (Teréz krt. 30.)

A szemle célja a 25 éves nemzetiségi televíziózás, és a hazai nemzetiségi filmes műhelyek és alkotások bemutatása, a nemzetiségi témát feldolgozó filmek népszerűsítése a nemzetiségek, a többi nemzet, illetve az anyaországi alkotók körében.

A programban a 2002. január 1. után készült alkotásaikkal pályázhatnak:

- közszolgálati televíziók nemzetiségi szerkesztőségei, valamint hazai nemzetiségi témát feldolgozó szerkesztőségek,
- a kereskedelmi televíziók hazai nemzetiségi témákat megjelenítői alkotói,
- helyi vagy városi televíziók
- független filmes alkotók vagy műhelyek.

Egy alkotó max. 3 saját filmmel nevezhet.

A szemle verseny, a nevezett filmekből 5 tagú szakmai zsűri válogatja ki a szemle programjába bekerülő alkotásokat.

Nevezhető kategóriák:

- dokumentumfilm
- ismeretterjesztő film

- kísérleti film
- dokumentum-játékfilm

A szemle programjába nevezni Betára, digitális hordozóra készült vagy 35mm-es filmekkel lehet. Az alkotások hossza nem haladhatja meg a 60 percet, alsó perclimit nincs.

Az alkotások nyelve lehetőleg az adott nemzetiség nyelve, illetve a magyar nyelv (felirat vagy szinkron formájában).

A filmszemle programjában csak azok a művek vehetnek részt, melyeknek vetíthető kópiáját 2003. november 5-ig eljuttatják címünkre.

A nevezési határidő: 2003. október 1.

**Magyar Televízió Rt.
Regionális, Kisebbségi és Határontúli Műsorok
Főszerkesztősége
1810 Budapest, Szabadság tér 17.**

A borítékon kérjük feltüntetni:
„III. Magyarországi Nemzetiségi Filmszemle”
E-mail: turbeky@mtv.hu

A szakmai zsűri döntése után a szemleprogramba bekerült filmek alkotóit értesítjük.

Pályázati felhívás

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány programfelelősi munkakör betöltésére keres munkatársat/kat.

Feltételek:

- agrármérnöki végzettség,
- gazdasági ismeretek,
- számítógép felhasználói szintű ismerete (Excel, Word stb.)

Fizetés megegyezés szerint.

Az állás betöltésének várható ideje: 2003 szeptember.

Érdeklődni személyesen a közalapítvány irodájában lehet (1091 Budapest, Üllői út 47-49. Telefon: 455-9030.)

MUNKAERŐPIACI SZOLGÁLTATÓ KÖZPONT NŐK RÉSZÉRE

Bátran kérjen segítséget...

- ha NŐ és úgy érzi, hogy a „gyengébb nem” kifejezés hatványozottan érvényes Önre,
- ha reményvesztett a munka világában,
- ha elavult a szakképesítése és új ismeretekre vágyik,
- ha mint NŐ, mint anya, mint feleség, mint munkát kereső, mint állampolgár, vagy mint a település lakója élni kíván a lehetőségekkel,
- ha meg akarja védeni magát a visszaélésekkel szemben!

Keressen bennünket!

MUNKAERŐPIACI SZOLGÁLTATÓ KÖZPONTUNK szakemberei rendelkezésére állnak, és segítenek problémái leküzdésében!

Segítő szolgáltatásaink:

- jogi tanácsadás családi, munkajogi vagy szociális ügyekben
 - személyi vagy családi problémák, konfliktusok kezelése
 - mentális gondozás
 - munkavállalásra való felkészítés
 - vállalkozásra való felkészítés
 - segítőszolgálat megszervezése
 - női klubok szervezése

Munkatársaink várják jelentkezését:

Kalotainé Gacov Szerafina
Kazainé Béres Noémi
Tóviziné Lukács Ilona

Tanácsadók:

Fazekas Sándorné: mentálhigiénés és munkaerőpiaci tanácsadó
Nász Margit: szociális és fogyatékos ügyek tanácsadója
Papp Judit: adó- és pénzügyi tanácsadó
Dr. Urbán Szabó Béla: jogi tanácsadó, képviselő, érdekvédelem

Írjon, vagy jöjjön személyesen: *IMPULZUS Egyesület*
Szolnok, Szapáry u. 23. I. emelet 19. szoba

Telefonáljon: 56/420-603, 56/412-926

Küldjön e-mailt: impulzus@ngo.hu

Tisztelt Olvasó!

A Magyar Néprajzi Társaság 1975 óta sorozatokban jelenteti meg a magyarországi kisebbségek néprajzi tanulmányköteteit.

Az anyanyelven megjelenő, több mint negyedszázados kiadványok célja, hogy az egyes népcsoportok tradicionális népi kultúráját a jelen és a jövő generációi számára átörökítse. A korábbi évtizedekben rögzített számos népszokás, hagyomány ma már elérhetetlen lenne.

Meggyőződésünk, hogy e kiadványok nagyban hozzájárulnak a kisebbségek önértékeléséhez, forrásanyagként szolgálnak a nemzetiségi kultúra újraalkotásához, kiváló segédanyag az anyanyelvi oktatás különböző szintjein.

Sajnos e kötetek nehézkesen vagy egyáltalán nem jutnak el a könyvesboltokba, illetve az érdeklődökhöz. Felhívjuk szíves figyelmét, hogy az alább felsorolt, 1993 óta megjelent kötetek a Magyar Néprajzi Társaság titkárságán kaphatók.

Cím	Szerkesztő	Nyelv	Ár (Ft)
Cigány néprajzi tanulmányok 1/93.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	300
Cigány néprajzi tanulmányok 2/94.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	300
Cigány néprajzi tanulmányok 4–5/96.	Zsupos Zoltán	magyar-angol	500
Cigány néprajzi tanulmányok 6/97.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	400
Cigány néprajzi tanulmányok 7/98.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	350
Cigány néprajzi tanulmányok 8/99.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	400
Cigány néprajzi tanulmányok 9/00.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	800
Cigány néprajzi tanulmányok 10/01.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	1000
Cigány néprajzi tanulmányok 11/02.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	1000
Válogatás a magyarországi nemzetiségek néprajzi köteteiből 1/96.	Kiss Mária	magyar	700
Válogatás a magyarországi nemzetiségek néprajzi köteteiből 2/98.	Jung Horti Judit	magyar	400
Válogatás a magyarországi nemzetiségek néprajzi köteteiből 3/00.	Jung Horti Judit	magyar	1000
Válogatás a magyarországi nemzetiségek néprajzi köteteiből 4/02.	Jung Horti Judit	magyar	1000
<i>Kultúrák találkozása – Kultúrák konfliktusai</i> Békéscsabai Nemzetközi Konferencia 1995	Eperjessy Ernő, Krupa András	vegyes	800
<i>Ezeréves együttélés a Kárpát-medencében</i> Békéscsabai Nemzetközi Konferencia 1998	Eperjessy Ernő, Grin Igor	vegyes	800

A kötetek a fenti áron (a 3 évnél korábbi kiadványok leárazva) személyesen megvásárolhatók vagy postán, telefonon, e-mailon keresztül rendelhetők meg a következő címen:

Magyar Néprajzi Társaság
1055 Budapest, Kossuth tér 12.
Telefon/fax: (1) 269 1272
e-mail: mnt@neprajz.hu

A fizetés módja: banki átutalással, postai csekken, esetleg utánvétellel.

Szécsi Magda:

...Mint bárányoknak a zsenge fű...

(Szeretettel Fátyol Tivadar 50. születésnapjára)

Valamikor régen, amikor még szél hátán lovagoltak a mocsári boszorkányok, nem seprűn vagy a szavakon, élt egyszer egy különös cigánylány: akit a teremő három szájjal ajándékozott meg. Borinak hívták. Bori három szájának olyan híre lett a világban, hogy csodájára jártak az emberek messzi földről is, mert élő ember ilyet még nem látott: Borinak volt egy szája ott, ahol minden porból lett embernek is van, volt egy a bal és a jobbkarján.

– Istenem, Istenem! Hogy fogom így férjhez adni egyetlen lányomat?! – sópáncodott évről-évre Bori anyja, a jámbor, harmatos tekintetű Szeréna.

– Aldott a te lányod, ne gondold a jövőre és ne félj semmit! Mert a félelem nem tölem való, hanem az ördögtől. Bízz istenedben és örömvirágok nyílnak két szemedben – szólt le a teremő az égből, mert nagyon megszánta a cigányasszonyt.

– Bízom benned én Istenem, hogy ne bízék! – borult le a földre alázattal Szeréna – De mondd Uram! Mire való az a két felesleges száj lányom karjain? – kérdezte az asszony.

– Arra, hogy bebizonyítsa igazamat – hangzott a válasz.

– Bocsáss meg nekem, de szavaid értelmét fel nem foghatom – nézett az Úr szemébe röstelkedve a cigányasszony.

– Jönnék majd Borihoz hercegek, grófok és koronás királyok, mert tudni akarják a múltat és a jövőt. A jobb karján lévő szája a múltat, a bal karján lévő szája a jövőt fogja elmondani...

– Jaj, Uram! – sóhajtott fel Szeréna.

– Jaj bizony! Mert sok keserűség és bánat éri a kíváncsi embert, aki nem tud a jelenben élni, ott ahol én élek, míg világ a világ.

– Értem Uramistenem, de mi soha nem kutattuk se a múltat, se a jövőt. Veled élünk minden pillanatban. Miért hát, hogy cigánylányt választottál erre a célra? – hajolt még mélyebbre az asszony.

– Mert ti cigányok vagytok a legkedvesebb teremőnényeim. Mert teljes szívetekből örülni tudtok a munkámnak, ennek a 6 nap alatt teremő földgolyónak, amit nektek ajándékoztam. Ti cigányok valóban szaporodtok és benépesítitek a földet, úgy ahogy én kívántam... Ti olyanok vagytok az én szívemnek, mint bárányoknak a zsenge fű. Ha pedig muzsikátokat hallgatok itt az égből, s lenn a földön... Bizony mondom eggyek vagytok velem, és én egy vagyok veletek – sorolta az Úristen a cigányok dicséretét.

– Ne hagyj el minket soha Istenem!

– Veletek vagyok minden nap – nyugtatta meg a cigányasszonyt az Úr, és hirtelen eltűnt a nagy fényesség az égről.

Szeréna pedig áhitattal tárta szét a karjait, magához ölelve az egész világot. Megnyugodott. Szíve megtelt szeretettel. Türelemmel viselte az évek múlását és a messzi földről érkező

uralkodók kíváncsiságát, kik éjt nappallá téve kérdezték szépséges lányától a múltat, s faggatták a jövő felől. Bori pedig mondta, mondta, csak mondta, hogy kire mi vár, vagy milyen fekete átok ült rajta a múltban. Az igazságot nem tudták elviselni a kíváncsi emberek. Volt aki belebetegedett, volt akit halálos rémület szállt meg és eladta lelkét az ördögnek, és volt aki azonnal megbolondult. Egyszóval mindet elvitte az ördög vagy így, vagy úgy!

És történt egy nap, hogy Bori minden szája megnémult: Hiába kérdezték, hiába faggatták, hiába könyörögtek neki a titokért. A három száj, úgy összezárult, mint a mennyország kapuja a bűnösök előtt. Jajongott, sirt-rített a nép, zokogott az egész világ, csak a cigányok maradtak nyugodtak. Simogatták, kényeztették, muzsikával itatták, etették Borit.

– A teremő úgy látja betöltötted küldetésed, azért nem tudsz beszélni virágocskám, madaram – súgta szeretettel Szeréna lánya fülebe.

– Örökre néma marad? Örökre? – találgatták a cigányok Szeréna előtt.

– Nem tudom. Ezt csak a mi Jóistenünk tudja – válaszolta bizalommal telve az asszony. És egy éjjel álmot látott. Lánya a fekete sátrak előtt elterülő virágos réten ült, paradicsommadárral a vállán, és komoly szemmel hallgatta az eléje járuló szép cigánylegények muzsikáját. Míg nem egyszer csak rámosolygott az egyikre és megszólalt. Hogy mit mondott, azt nem hallotta, mert felébredt. És ahogy felébredt, futott is körbe a cigánytáborban és elmesélte álmát mindenkinek.

– Ez bizony azt jelenti Szeréna, hogy Bori eladósorba került. Szerellem kell neki, gyermek ringatása, hogy hangja visszatérjen – magyarázta meg Szeréna álmát egy bölcs öreg cigány, és hírül is adták azon nyomban, hogy jöjjenek sípval, dobbal, édes hegedűvel, bánatos cimbalommal a cigánylegények és járuljanak Bori elé. Akinek a muzsikájától elmosolyodik és megszólal, azé lesz a keze és egész élete.

Jöttek is a világ minden részéről a cigánylegények. És éppen úgy, ahogy Szeréna megálmodta, végül Bori rámosolygott egy világszép hegedűsre és azt mondta neki: Tied a szívem örökre!

– Elfogadom, örökre – válaszolta boldogan a muzsikos és megcsókolta Borit, a zöldszemű kiválasztott.

Ebben a pillanatban csoda történt! Eltűnt Bori jobb karjáról, majd a bal karjáról is a múltat – jövőt idéző két száj, csillagok milliárdjai hullottak a földre.

– Velünk van az Úr! – kiáltották boldogan a cigányok, megértve a csillagok üzenetét.

Majd még aznap megtartották Bori és a boldog hegedűs legény lakodalmát. Ott voltam én is. Ettem kacsát, libamáját, töltöttkáposztát. De amit soha nem felejték: a makói hagymát, a makói szalonnát, a makói kenyeret. Amiben – vakuljak meg ha nem! – benne volt az isteni és a makói szeretet...

KOS (III. 21.–IV. 20.) – Most az emberek vonzódnak Önhöz, mert sok belső tartalékenergiával rendelkezik. Mint a legendabeli Főnix madár, Ön is képes a teljes megújulásra a legmegsemmisítőbb trauma után is. Ezért fog talpra állni hónap végén egy jogi bonyodalom után...

BIKA (IV. 21.–V. 20.) – Feleleveníti egy régi kapcsolatát, és most megvan a kellő távolság, hogy valóban értékelje a társaságát. Hónap közepétől azon dolgozik, hogy élete egy fontos részét alkotó dolgok elvesztése miatti csalódását feldolgozza. Nagyobb stabilitásra vágyik...

IKREK (V. 21.–VI. 21.) – Most sok minden változóban van, következésképpen a karrierjét illető tervei és pénzügyei felülvizsgálatra szorulnak. Szerencsére most Ön nem ragaszkodik a vesztett ügyekhez, így hónap vége felé már rengeteg új stratégia és terv lesz készen. Érdekes információhoz jut, és megkapja végre azt a luxuscikket, amire régóta áhítozott. Sokba fog ez még kerülni Önnek...

RÁK (VI. 22.–VII. 22.) – Lehet, hogy partit rendez egy ismerősének, aki elköltözik. Egy gyenge egyéniségű ember a rokonszenvére játszik, hogy segítséget kényszerítsen ki. Néha a visszautasítás a legjobb segítség. Ebben a hónapban sok bókot kap. Megérdemli!

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.) – Egy barátja vagy rokona ismét pénzt kér kölcsön. Gondolja át, vajon megéri-e a folyamatos áldozat ezt a barátságot, hiszen évek óta kihasználja Önt. Hónap közepén kezd elveszni egy társasági összejövetel részletei között! Ne bánkódjon, a dolgok mennek a maguk módján és minden a legnagyobb rendben lesz...

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.) – Ön tehetséges, kreatív ember és rendkívüli szerencse kíséri végig az életét. Hagyománytisztelő, makacs, és megköveteli a környezete elismerését. Fontos szerepet játszik életében a pénz, a gazdasági dolgok. Jó időben, jó érzékkel tud intézkedni. Ebben a hónapban kitüntetik, vagy rendkívül magas pozícióba kerül, esetleg Öné a főnyeremény. A szeptember, nagy dolgokat tartogat Önnek, nyugodtan elébe mehet az eseményeknek, mert győzni fog...

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.) – Ön hazudott és erre most fényderül. Vállalja őszintén a történeteket és ne beszéljen félre. Hónap végén gondoljon arra, hogy ha csak pénzéért csinál az ember valamit, az nem teszi boldoggá. Vagy Ön a kivétel?

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.) – Úgy érzi, nem biztos, hogy be tudja tartani ígéretét, amit tett valakinek, mert helyzete megváltozott. Vigyázzon nehogy megbántsa. Ami a pénzügyeit illeti, ez nagyon szerencsés hónap. Idős rokona elégedett Önnel és valamiért rendkívül hálás. Egy utazást nem halogathat tovább...

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.) – A hónap kedvez egy orvosi vizsgálatnak. Régen volt már fogorvosnál. Ne hanyagolja el az egészségét, sportoljon is, ha egy mód van rá. Ne dőljön be egy ígéretnek! Túl szép az, hogy igaz legyen...

BAK (XII. 22.–I. 20.) – Egy szenvedélyes élet nem létezhet szerelem nélkül. Annyi szeretet van Önben és olyan sokat vár vissza, hogy ha kevesebb szenvedélyt kap, akkor úgy érzi, elpusztították. Sok fontos változásra sor kerülhet szűk környezetében, amibe most nem lehet beleszólása. Ettől kicsit boldogtalan lehet. A postás viszont meglepő hírrel szolgál, amitől jobban fogja érezni magát, jót nevet majd, ha meglátja a küldeményt.

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.) – Pénzügyei válnak fontossá ebben a hónapban. Új bevételi forrásra tesz szert. Remek üzleti partnerei lesznek. Merészen fogja felvállalni a felelősséget, feláldozva ezzel biztonságot. Valószínűleg elismerésben lesz része.

HALAK (II. 20.–III. 20.) – Egy barátja vagy rokona, aki általában fogához veri a garast, most váratlanul segítséget ajánl, amely egy csapásra megváltoztathatná a dolgokat. Idegességre számíthat gyermekeivel kapcsolatban, társa pedig alkut kínál Önnek, amitől majdnem a falra mászik, és azt is megbánja, hogy szóba állt vele!

Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány kiadásában megjelent alábbi kötetek szerkesztőségünk címén megrendelhetőek! (Szolnok, Pf.: 77 5001)

Farkas Kálmán: *Elnémult hegedűk* 300,- Ft
Szécsi Magda: *Fekete fénnyek* 1300,- Ft
Farkas Kálmán: *Mosoly és párbeszéd* 500,- Ft, *Gordonai ceruzarajzok* 500,- Ft,

ÚJ KÖTETEK: Szécsi Magda: *Szívednek feszülve* Ára: 1000,- Ft.
Ficz Mária: *TÖREDÉKEK* Ára: 1000,- Ft.

Tisztelt Olvasó!

Kiadói terveink szerint Úton (Po drom) címmel reprezentatív keménytáblás fotóalbumot jelentetünk meg a romák életéről, helyzetéről, hétköznapi pillanatairól. Az album művészeti kiadvány, melynek anyagát Nyári Gyula roma származású fotóművész munkáiból válogattuk.

A könyv bevezető szövege az ajánlások és képaláírások magyar-angol-francia-cigány nyelven olvashatóak.

A magyarországi cigányság kultúrája az egyetemes magyar kultúra része, amit ugyanúgy viszünk az Európai Unióba mint a többi magyar értéket.

Tisztelettel kérjük Önt, hogy lehetőség szerint Ön és cége/intézménye előfizetésével illetve megrendelésével támogassa Nyári Gyula: Úton című nagyszerű fotóalbumának megjelenését.

Előfizetés esetén az album ára: 5.670,- Ft

Megrendelés esetén (utólag fizetés esetén) az album ára: 6.900,- Ft

Megrendelőink között 10 kötetet ingyen kisorsolunk.

Szándékaink szerint az album 2003. augusztus 20-ra jelenik meg, ezért kérjük, hogy megrendelését juttassa el a kiadóhoz: QUINT Reklámügynökség Kft. Budapest, Baross út 86. 1086

Tisztelettel a Quint kiadó nevében:

Jászberényi Klára
ügyvezető igazgató

Nyári Gyula
fotóművész

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1680,- Ft,
fél évre: 840,- Ft,
negyedévre: 420,- Ft

Megrendelőink között
2003. december 6-án értékes ajándékokat
sorsolunk ki!

*A megrendelőlapot és az előfizetési díját
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

5001 Szolnok, Pf.: 77
Telefon:
(06) 56/513-592, 513-953, 513-954

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

Felhívás

Bulit, partit, kisebb-nagyobb zenés rendezvényt, jótékonysági estet szervez és nem tudja melyik előadó művészt hívja meg, mert az anyagi lehetőségei szűkösek?

A megoldás:

ROMA KOKTÉL SHOW!

Havonta egy alkalommal ingyen vállal jótékonysági fellépést az ország bármely területén (útiköltség térítéssel). Az ismert roma slágereket előadó népszerű együttes frontembere, Babai János várja azon tehetséges roma csapatok jelentkezését, akik vállalják ezen jótékonysági fellépések közreműködését.

Továbbá várja csinos, fiatal, táncolni, énekelni vágyó tehetséges lányok és fiúk jelentkezését 18–22 éves korig.

Csoda gyerekek, itt a lehetőség! Tehetségesen játszol valamilyen hangszeren, kitünően táncolsz vagy énekelsz és még nem múltál el 8 éves? **Jelentkezz a Roma Koktél Show-nál.**

Természetesen a Show várja azon vállalkozó, segítőkész emberek jelentkezését is, akik támogatni, segíteni tudnák a Show működését.

*Érdeklődni a következő telefonszámon lehet:
Babai János, 06 20 3370896*

Fotó:
Nyári Gyula